

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
KIADJA: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/4 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Ravatalon.

Budapest, augusztus 1.

(v.) Vajjon érzi-e a nemzet az egész sulyát annak a veszteségnek, amely Szilágyi Dezső halálával érte? Vajjon mérlegeli-e az egész értékét annak az embernek, akinek teteme alatt ma még görnyed a ravatal s akit holnap a magyar föld, ez a legedesebb nyoszolya fog magába zárni? Akit siratunk, vajjon tudja-e mindenki ebben az országban, mi és mennyi válik vele az enyészet marta-lékává?

Hüvös pennákról ridegen serceg le a tanács, hogy bírálni kell őt, nem dicsérni. Hát lehet-e Szilágyi Dezsőt magasztalás nélkül bírálni? Jól megértésük: nem az embert csupán, nem is a beretva-élesen ítélő agyvelőt, sőt a hajthatatlan jellemet sem, hanem a politikust. A politikust úgy, amint volt, mindenestül, meggyőződésével, taktikájával és irányával együtt. Elnézését bizony nem kér ez a halott. Megbénult nyelve, elkékült ajka némán tiltakozik ama szelid elbánás ellen, mely benne már ma is elismeri a tündöklő elmét és az acél karaktert, de politikai egyéniségének elbirálását — talán kiméletből — a jövőre zsírálja. Nem úgy, jó urak. Aki azon a ravatalon szunnyad, azt most lehet, tehát most kell megbírálni. Ha tévedett, ám méltóztatatok reá vetni. Van ő olyan legény halorobán is, hogy elbír minden kritikát. Miben állt a hibája? Hol vétett a nemzet méltósága és az ország érdeke ellen? Ékesszavu ajkának melyik szöszöge csökkentette a magyar nép erejét és igazait? Miben volt kontár? Hol és mikor kódorgott kifogásolható utakon?

Aki vádat tud ellene, az ő politikája ellen, az ellen, amit tudatosan tett és szándékosan mulasztott, az lépjen elé, álljon a

castrum doloris mellé és mondjon meg töviről hegyire mindent a nagy halottnak. A tetem hívja őket, várja őket, zordul és szigoruan, mint amilyen volt élő korában. Ha koporsója fölött hantta domborulnak a göröngyök, akkor már későn jó a bírálat. Történelmi alak volt Szilágyi Dezső már elevenen is; ekkora méretekkel az ember nem vár az utókor kritikájára.

Kettős hit élt benne, s e kettős hit kormányozta az ő egész államférfiúi mivoltát. Rendületlen hite volt, hogy a magyar nemzetet csakis a szabadelvűség tudja felvirágoztatni s hogy a Deák Ferenc kiegyezése nem muló értékű alkotás, hanem alulról és felülről becsületesen megtartva, alkalmas alapjául kinálkozik egyfelől alkotmányos szabadságunknak, másfelől állami és nemzeti fejlődésünknek. Valamit valaha cselekedett, az mind e két hitnek egyikére vagy másikára mutat vissza. Szilágyi Dezsőnek politikai egyénisége egyöntetű volt elejétől véges-végig. Pártállását sűrűn változtatta, meggyőződését soha. Ahol leghívebben szolgálták az ő kettős hitét, oda szegődött. Ha úgy találta, hogy a kellő erővel vagy a kellő őszinteséggel sehoh sem karolták fel az ő politikai ideáljait, akkor kiszakította magát minden kötelékből s a ragyogó elszigeteltség sorsát választotta magának. Nos, kinek van ez ellen kifogása? E kettős hitét ki vallja hamisnak s politikai módszerét ki bélyegezné meg?

A hatvanhetes kiegyezés nem volt neki sok, de kevés még kevésbé. Bölcsen kimértnek, éppen elegendőnek tartotta. Követelte a nemzetétől, hogy tartsa be pontosan és lelkiismeretesen, le ne alkudjon semmit belőle, teljesítse az utolsó betűig a benne elvállalt kötelezettségeket. De másfelől őrt állott ideges, olykor szenvedélyes féltékenységgel ama

jogok mellett is, amelyeket Deák Ferenc a nemzet számára biztosított. Elalkudni ezekből nem engedett egy hajszálnyi sem; tudása egész sulyával, rettenlő ereje egész erőszakával tiltakozott és küzdött e jogok legcsekélyebbjének is elhomályosítása vagy elcsürrése ellen. Még nincs megírva az utolsó évek politikai története, sem az, amely nyílt színen, sem az, amely a színpadok mögött játszódott le. De annyit máris tud, vagy legalább érez a közvélemény, hogy a régi gazdasági egyezség lejártakor az osztrák bonyodalmak válságokkal fenyegették közjogi egyensúlyunkat s hogy e fenyegető válságok labirintusából a Szilágyi Dezső tudása és makacs akarata révén került ki csorba nélkül a hatvanhetes kiegyezés. Mikor dülőre jutottak a dolgok, mások kezében voltak a kormány gyeplői, nem az övében. De azokat a másokat az ő közjogi lelkiismerete kormányozta. Azok a mások talán félreértették, talán meg sem értették s kezükben eltorzult a Szilágyi Dezső ada irányelv. De ő megtalálta a módot, hogy a közvélemény felvilágosítása révén kiírta a kormányzó elmékből a közjogi homályt s belevigye a törvénybe magába azt a kardinális felfogást, hogy mihielyt Ausztriával bármely okból nem jó létre alkotmányos uton a gazdasági egység, Magyarország tüstént ipso jure az önálló vámterület államjogi állapotába jutott.

E lap büszkén hivatkozik arra, hogy ennek a közjogi felfogásnak a zászlaja itt lobogott legegység s innen indult ki az 1898 : I. törvényekben betetőzött közjogi mozgalom, amely előtt a hatalom hosszas és meddő berzenkedés után kénytelen volt fegyverrel lelakni. A közjogi egyensúly megbillentésére irányuló kísérlet kudarcra a Szilágyi Dezső felfogásának diadala volt; s mi legbüszkébb

T Á R C A.

Szilágyi Dezső.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Vészi József.

I.

Meghalt a magyar *Übermensch*.

Ussétek fel a Nietzsche Zarathustráját s olvassátok el ebben a nagyon csodás, nagyon bizarr és nagyon mély könyvben, mint ballag le Zarathustra az ő tiszta, hideg, verőfényes bérelakásáról a völgybe, hirdetni az ámuló tömegnek az új tant, mely szól arról, aki eljövend — tul az emberen. Olvassátok el ezeket a bölcselkedő rap-szódiákat s meg fogtok döbenni azon a családi hasonlatosságon, amelyet az *Übermensch* és Szilágyi Dezső közt találtok. Csupa ész, csupa izom, csupa merész ítélet, csupa kegyetlen malícia, csupa barbár jókedv, csupa magányosság, minden konvencionálnak könyörtelen megvetése, a hétköznapi-ságnak brutális gyűlölete: ilyen az *Übermensch* — és ilyen volt Szilágyi Dezső. Tul állott ő is a jón és a rosszon. Egyedül a maga lelkiismeretéből merítette a saját egyéni moráljának a törvényeit. Ő csak parancsolni tudott, engedelmeskedni nem. Parancsolni mindenkinek, még annak a legkonokabb, leghajthatatlanabb, legfékezhetetlenebb halandónak is, akit Szilágyi Dezsőnek hívtak. A tömeg felett eszimborszó magasságban zajlott le élete. A nyájemberek esordasze és esordaethikája hol szánalmat, hol utálatot gerjesztett benne. Hitben, tudományban,

erkölcsben, a társadalmi érintkezés formáiban, sőt az esztétikai szép élvezetében is a szemébe kacagott minden elfogadott dogmának. Helyesnek, jónak, igaznak, illendőnek és szépnek csupán azt tartotta, amit saját maga ismert fel ilyenül. Nem hajhászta az eredetiséget, mert ebben az esetben csak külön lett volna; de nem fogadott el semmit, amit előbb a saját egyéniségének szuper-revizója alá ne bocsátott volna s ezért lett azzá a hatalmas individualitássá, amely szinte emberfeletti arányokat öltött. Deszpotikus lélek volt ő, aki fitymált mindent, ami nem vágott össze a saját ítéletével és akaratával. A gondolat országutjára csakis akkor tévedett, ha véletlenül összeesett az ő egyéni irányával, máskülönbön töretlen ösvényeken ballagott, mindig emelt fővel, mindig hatalmas léptekkel és ajkán azzal a szardonikus mosolylyal, amely válasz volt a lábai alatt nyüzsgő tömegnek hol szánakozó, hol rettegő megjegyzéseire.

A bizalmas együttlét ama esőndes óráiban, amelyekben az ő engedelmevel éveken át naponta tanuja lehettem forrongó, merész gondolatainak, e felejthetetlen órák egyikében rátereltem a szót az *Übermensch*re s megkérdéstem Szilágyi Dezsőt, ismeri-e a Nietzsche filozófiáját? Meglepődve fogadtam tagadó választát:

— Nem szeretem a német filozófusokat, a legújabbakat pedig megismerni sem kívántam soha. Schopenhauer óta a német bölcselőknek nincs több mondani valójuk. Nem mintha ez a frankfurti vén mizantróp már kimondta volna az emberi bölcselkedésnek legutolsó szavát, de ami német agyból telik, az öbelőle már kijött. Ami utána jön, az csak kérézés lehet.

Figyelmeztettem Szilágyit, hogy Nietzsche csak adja a filozófust, holott voltaképpen nem az, hanem valami nagyon érdekes vegyüléke a költőnek és a moralistának. Ugy láttam, hogy ebben a beállításban már érdekelni kezdte Nietzsche s élve az alkalommal, szóvá tettem azt a temérdek atyafiságos vonást, amely közte és Nietzschehöz *Übermensch*je közt mutatkozik. Morgorván hallgatta, de bevégezhettem fejtegetésemet félbeszakítás és ellenmondás nélkül. Egy kérdéssel végeztem:

— Elhozhatom-e, kegyelmes uram, a Zarathustrát? Érdekes lesz benne lapozgatnia.

Rövid szünet után, a nélkül, hogy kérdésemre válaszolt volna, így szólt Szilágyi Dezső:

— El-e még vajjon az a fura német filozófus?

Elmondottam, hogy él, de hosszú évek óta tébolyodott: miután véges-végig tagadott mindent, a legvakmerőbb negáció magasságából hirtelen lezuhant az örület örvényébe. Szilágyi Dezsőnek elborult az aera, a szemhéjjai hirtelen lecsukódtak s ajka egyet vonaglott. Aztán összeszedte magát s tompa hangon így szólt:

— Nem kell azt a könyvet elhozni.

A Nietzsche végzetétől megdöbben a magyar *Übermensch*. A mihez röptében hozzátart a téboly rémének szárnnya, borzadva fordult el attól Szilágyi Dezső. Az *Übermensch* többé nem érdekelte. Rettegést töle, mert iszonyodott a szerzőjétől.

Soha többé nem esett szó köztünk erről a témáról.

Volt neki két lakótársa. Bronzból való az egyik,

emlékeink közé fogjuk mindenha sorozni azt a tisztességet, hogy ama nehéz küzdelemben mi voltunk a felfogás tolmácsai. Szilárd és bátor volt hát Szilágyi Dezsőnek a 67-es alkotásba vetett hite. Szembeszállott a hatalommal, kockára tette kormányképességét, de a nemzet jogaitól távol tartotta az elhomályosítás és a megcsorbulás veszedelmét. Miért kellene hát a bírálattal addig várni, amíg porrá vált sirjában az erjedő holttestem?

Avagy hajthatatlan szabadelvűsége miatt szorult talán a holt óriás a bíralt ki-méletes halasztására? Hogy a reakció szétmarja a nemzet szervezetét, ez a hit a lelkéből lelkedzett Szilágyi Dezsőnek. Fizikai utálat volt benne minden retrográd törekvés irányában. A világosság és a haladás útjain akarta ő előbbre vinni nemzetét; s ezért gyűlölte a sötétséget és a maradiságot. Árukat látott mindazokban, akik ez ország felekezeti békéjét s társadalmi összhangját bármely okból s bármely ponton meg akarják bontani. A nemzeti egység kivívása és biztosítása volt szívének legfőbb vágya s a nemzet elenségeit tekintette azokat, akik a vallási meghasonlás konkolyát hintik bele a néplelékbe. Jól tudta ő, hogy népünkre óriási feladatok várnak, melyek csakis az erők tömörítésével oldhatók meg. E tömörítést egyedül a szabadelvűségtől várhatta s ezért volt esküdt ellensége az illiberális áramlatoknak. Oly hatalmas volt benne az a hit, hogy nemzetünkben maga a nyers életösszön sem tűrné semmi szín alatt és semmi áron a szabadelvűségtől való eltántorodást, hogy a világon semmitől nem féltette a magyar liberalizmust, még az erkölcsi megújodással járó kockázatoktól sem. A kuriai bírálkodás és az összeférhetlenségi törvény kezdeményezői közt ott látjuk őt az első sorban, emint hitte és hirdette, hogy a szabadelvűségnek nem kell s tehát nem szabad a parlamentarizmus elfajulása árán elősködni. A parlament hatalmát bele akarta kapcsolni a nemzet akaratába; s a nemzeti akarat méltóságát és hatalmát bele akarta vinni döntő tényezőül a parlamentbe. Ilyen veretű volt a Szilágyi Dezső liberalizmusa. Hol van ebben a hiba? Miért ne lehetne róla ezt a kritikát már most elmondani?

Bírálat nélkül dicsérni ekkora embert

féher márványból a másik. A bronzember első Napoleon, a márványból való pedig Julius Caesar. Napoleon az ifjúkorban állott, a mögött a falnál Julius Caesar. Ezekkel társalkodott az ő fényes magányában. Szerette mind a kettőt. Ösztályosoknak érezte magát az akarat hatalmában s a gondolat merészségében. Mintaképeinek mondta őket, de mintha valami testvéri rokonérzés is lett volna a csodálatában.

— Uralkodó volt ez a két ember, magyarázta nekem egyszer, szuverén a szó leghatalmasabb értelmében; tudtak szervezni, alkotni, parancsolni. De fátumuk az volt, hogy koruk nem értette meg őket. Julius Caesartól a buta rómaiak a szabadságukat féltették. Brutus gazember volt, mert ledöfte barátját a nélkül, hogy a szabadságot megmentette volna. Mikor Julius Caesar összeomlott, abban a pillanatban meg volt pesztelve Róma hatalmának és szabadságának hanyatlása. Pedig Caesar talán despotává lett volna, sőt valószínűleg azzá válik, de nem azért, hogy szolgáit aljasítsa Rómát, hanem azért, hogy hazájának hatalmát diadalmasan gyarapítsa. Ahol hatalom van, ott könnyű a veszendőbe ment szabadságot visszavinni, de ahol a szabadság nem párosul erővel, ott se isten, se ember nem vághatja be útját a kérielhetetlen züllésnek. S nézze Napoleont. Ez a bronzkép más nagyon jó alkotás. Nem a pózoló császárt adja, hanem a gondolataival telpélődő uralkodót. Parvenünek esufolták a petyhüdt agyu európai fejedelmek ezt az embert, a kinél külön királyt két évezred nem produkált. Hah, ez tudott csak igazán akarni. Ha egy gondolat megérlelődött agyában, abból rögtön kialakult a vágy, a vágyat akarattá edzette benne az acélból kovácsolt lélek s ez a

nem illik. De dicséret nélkül bírálni ezt az embert nem lehet. Nagyon akart és jót akart. Nagy céljait jó eszközökkel szolgálta. Csak porladó tetemét nyeli el a föld. De marad mögötte eleven hagyomány, értékes hagyaték. Akik túlélték őt, osztályosai vagyunk kettős hitének. Fényes elméje kihuny, de életének műve nem fog elkallódni. Még a sirjából is kiharsog parancsoló szava:

— Mindig fölfelé és mindig előre!

BELFÖLD.

A pozsonyi mandátum. A pozsonyi II. választókerület szabadelvű polgárai ma bizalmas értekezletet tartottak, amelyen elhatározták, hogy a Szilágyi Dezső elhunytával gazdátlaná lett mandátumra gróf Apponyi Albertet jelölik. Közölsébe küldötték meg Apponyihoz, hogy a jelöltséget felajánlja neki.

A választások előtt. A főváros IX. választókerületében (Ferenyváros és Kőbánya) már megindult a választási mozgalom. Minthogy Tolnay Lajos az özszeírhetlenség jolytán nem vállalt mandátumot, a szabadelvűpárt egy része tudvalevőleg dr. Springer Ferencet léptette fel. Vele szemben a kerület több tekintélyes embere Hindy Kálmánt kínálta meg a jelöltséggel, aki azt elfogadta. Az értekezlet, amely Hindy Kálmánt kiáltozta ki jelöltül, lelkes felhívásban hívja fel csatlakozásra a Ferenyváros és Kőbánya polgárait.

Szilágyi Dezső a ravatalon.

Budapest, augusztus 1.

A magyar Kuria ragyogó oszloposarnokában, hol az Igazság márvány-istennője büszkén mutatja az élőknek az állami élet két leghatalmasabb biztosítékát, a kardot és a mérleget, eszöndesen fekszik pompázó ravatalán a nemzet nagy halottja: Szilágyi Dezső.

A halál eszöndjében nagyszerű, harmonias szimbolum szövdött, a márványba faragott eszme s az a lélek, melynek csak földi hüvelybe maradt itt, a lobogó kandeláberek, a neszfogó, gyászos szönyegek és messze illatozó virágok közé temetve. Az igazságosság bajvivójának holttestemére valóban nem nézhet le méltóbb szobor, mint a féher márvány istenszöny, ki kardjával, erejével, hatalmával szerez érvényt annak, amit jogosnak és igazságosnak tart. Hisz a lábainál pihenő harcos is így élte életét. Szavának, tudásának és energiájának ere-

hatalmas akarat gyözelmesen szögüldött aztán végig az egész világon. Európát értem, hogy talpra állította minden hadseregét ez egyetlen ember ellen. De nem értem a franciákat, akik türték, hogy elpusztuljon Napoleon. Ők is a szabadságukat féltették, mint hajdan Brutus Róma szabadságát. Szatöcslelkü fráterek, hogy rájuk eáfol most a világhistória! Ami szabadság Európában van, azt a Napoleon hadseregei hullajtották el utjokban a Szajnáttól fel Moszkváig. Hogy Oroszországban esküdszék itélkezik büntető ügyekben, hogy Németországban az alkotmányos szervezet felváltotta a feudális világot, hogy demokratikus jogrend lépett életbe az egész kontinensen, azt mind Napoleon diadalai eszűlték. S mióta züllik Franciaország? A mióta a Bellerophon fedélzetén elvitték Napoleont Szent Helenára. Rómának csak egy Brutusa volt s mégis el kellett pusztulnia. De a francia nép a maga egészében egyetlen Brutus, aki Napoleon-Caesart gyáván és bután megsemmisítette. Csakhogy a francia Brutus a rómainál még gyávább volt, mert nem maga döfte le Caesart, hanem tétlenül nézte, mint sujtja le ezt a legnagyobb franciát idegen kezek erőszaka.

Szilágyi Dezső az erő-kultuszhoz volt az embere. Dogmája, melyre beszélgetés közben münduntalan visszatért, az volt, hogy értéket a nemzeteknek s az egyéneknek egyformán csakis az erejük ad. Szabadság, művészet, civilizáció csak akkor értékes, ha a nemzeti erőnek kivirágzásai. De ahol petyhüdt a nemzettest, ahol lomha a néplelék, ahol elenyedtek a társadalmi szervezet izmai és ahol megkösösödtek az állami organizmus idegei, ott művészet, szabadság, tudomány semmi egyéb, mint cifra virágok, amelyek csupán

jével védte azt, amit jognak, igazságnak és világgosságnak ismert.

Nem a ravatalok bágyasztó, lehangoló levegője terjeng körülötte. Nem az elmulás hangulata árad ki a virágok szöndéből és a gyászos lepke szövetéből. Nem borul a nyútkba a palota sok rózsaszínű lépcsője és oszlopa. Justicia nem kesereg dicső katonája estelen. Mert diadal van a hősök halálában. A munkában töltött élet dicsősége sugárzik tetemük körül, új remények és új küzdelmek gondolatai támadnak koporsójuk mellett s a nemzetek, melyekért az ilyen hősök küzdöttek, nem fulnak meddő zokogásba, de ragyogó szemmel néznek végig az ő utjaikon s a hősök szelleméből erőt merítenek a jövő küzdelmeihez.

A Kuria pompás ravatalának ez az értelme s ezt hirdeti annak a nemzetnek, melynek olyan nagy szüksége van a tiszta hevületű ösökre s azokra a sarkaló, intő szózatokra, melyek a nagy halottak koporsóiból hangzanak.

A ravatalon.

Az igazságügyi palota márványos oszloposarnokában, szözes ravatalon pihen Szilágyi Dezső, hogy innen a nemzet osztatlan, igaz részvéte kísérje utolsó útjára a nagy halottat. A gyászszal bevont palota előtt, amelynek beárata az új országház előtt lévő térre nyílik, diszruhás lovasrendőrök állanak.

A gyönyörű oszloposarnokot művészi izléssel alakították át ravatalos teremmé. A falakat fekete drapériával vonták be, a lépcsők márványszöleit és a pompás oszlopokat azonban szabadon hagyták. A csarnok közepén trónoló Justicia-szobor alatt helyezték el a lépcsőzetes ravatalt, amely fölött Magyarország címerét fekete látyollal borították le. Körök körül pálmákból és délszaki növényekből egész ligetet rögtönöztek. A ravatal körül gyertyák helyett áldozati lángokat gyújtottak föl és szomorúan világitanak az oszloposarnoknak fekete látyollal bevont villamos eszlárai.

A gyönyörű ravatalon délelött féltizenegykor helyezték el a Szilágyi holttestét magában rejtő koporsót. A koporsó éreből van, szöne sötétzöld és gazdagon van aranyval díszítve. Egészben véve párja annak a koporsónak, amelyben annak idején Deák Ferencet örök nyugalomra helyezték. A koporsó lábánál biborvánkösökön fekszenek az elhunyt érdemrendjei, köztük az elsőosztályú vaskoronarend és a porosz vörös sasrend. A ravatal körül, valamint a bejáratnál a temetést rendező intézet diszruhás emberei állanak díszörséget. A részvétlätogatókat Hegedüs igazságügyminiszteri titkár és Nádosy toalmazó tolgadják.

A ravatalos termet déli tizenkét óra után megnyitották a résztvevő község számára, mely nagy

arra valók, hogy halotti koszorukat fonjanak belölük.

A magyar nemzetnek — ugy találta — nincs elegendő ereje s amennyi van, az sincs megszervezve. Sokszor felszóhajtott:

— Kinek tudunk mi ellenállni? Senkinek. Minek tudunk mi ellenállni? Semminek. Szegények vagyunk és lusták. Nincs bennünk társadalmi erő s azért sorvadoz nálunk az állami hatalom. Gazdagodunk kellene. Ebben a mi körünkben a gazdagság a forrása a hatalomnak. Széchenyi ezt megsejtette, el is tudta hitetni kortársaival, de azóta ez az igazság hej, de nagyon elkallódott. Koldus náción vagyunk, amely tompa lélekkel tengődik tovább. Lám, Ausztriában bomladozik az állami szervezet, de a vagyoni erő, a gazdasági hatalom ellenáll diadalmasan a politikai bomlásnak. Nálunk a politikai fejlődés nyugodtan megy; az alkotmányos egyensúly, ha meg is támadja olykor egy-egy léha kormányzat, de tartósan és komolyan nem lép fel ellene semmiféle veszély, ám boldogulásunknak útját állja szegénységünk. S ha most támadna egy Széchenyi, aki hirdetni kezdené a magyar társadalomnak, hogy dolgozni kell, mert a munka vagyont hoz, a vagyon pedig hatalmat, azt a hatalmat, amely a legbiztosabb védőbástyája a szabadságnak — hát ugyan mi lörtönnök vele? A szeme közé nevetnének, vagy pedig elvinnék oda, ahová ő később maga menekült: Döblingbe.

— En féltém ezt a mi hazánkat, tette aztán hozzá. Féltém minden bonyodalomtól. Amig ilyen erőtlenség vagyunk, az egyetlen magyar politika az, amely belekapaszkodik az európai egyensúlyba. Jaj nekünk, ha beleszördünk valamely nemzet-

tömegekben zarándokolt az elhunyt államférfiu koporsójához. A ravatalt holnap, pénteken délelőtt 8 órától 12-ig lehet megtekinteni.

Ma délután a közélet kitünőségei közül megjelentek a ravatalnál: gróf Szapary László, Fiume kormányzója, Perczel Dezső a képviselőház elnöke, Rudnay Béla főkapitány, dr. Pertik Ottó egyetemi tanár, Bernáth Géza igazságügyi államtitkár, Hammersberg Jenő koronaügyész, úv. báró Aczel Béláné, dr. Szűcs Mihály, a debreczeni törvényszék elnöke stb. A számtalan koszorú közül felemlítjük az országos szabadelvű pártot: „Elvei dicső harcosának”. Plósz Sándorét: „Felejtethetlen barátomnak”. Ott van a fővárosi V. kerületi szabadelvű párt koszorúja: „Szilágyi Dezsőnek.” Kállay Béné: „A mindenha igaz régi jó barátunk Kállay Béni. M. kir. Kuriaé.” „Szilágyi Dezsőnek.” A koronaügyészség: „A legnagyobb magyar jogásznak.” A fővárosi V. kerületi bizottsági tagoké: „Szilágyi Dezsőnek.”

A képviselőház részéről Farkas János teremőr van jelen. Holnap délelőtt elzárják a ravatalt a nagyközönség elől, hogy a temetésre az utolsó előkészületeket megtegyék.

A halál oka.

Az elhunyt Szilágyi Dezső holttestét tegnap este boncolták föl és balzsamozták be a Stáhy-utcai boncoló-teremben. Ennél az eljárásnál dr. Pertik tanár, dr. Hollósy József tanárségéd, dr. Fleischmann Hugó és Paletta Krisztián voltak jelen.

A boncolás reggel hét óráig tartott. A tanár kivette a holttest szívét, máját és az agyát. Az agy 1380 grammot nyom, ami — tekintve, hogy az emberi agy átlagos sulya 1350 gramm — nem is túlságosan nagy. A holttest gyomrában még csirkemaradványokat és zöld borsót találtak.

A boncolási jegyzőkönyvnek szövege a következő:

Szilágyi Dezső a veséknek Bright-kóros gyuladással és az ütőereknek igen kiterjedt elváltozásában szenvedett. Elajultak a szív izomzatát tápláló ugynevezett koszorú-üterek is, aminek a túltengett szív húsának zsíros elajulása volt a következménye.

A halál közvetlen okát a beállott szívhűdés képezte.

Budapest, 1901. augusztus 1.

Dr. Pertik Ottó s. k.
Dr. Hollósy tanárségéd s. k.
Paletta Krisztián s. k.
Fleischmann orvos s. k.

Pertik professzor a halál okáról a következőleg nyilatkozott:

Szilágyi Dezső halálát egy Bright-éle idült vese-gyulladás és az ütőereknek, artériáknak elváltozása okozta (deformáló idült ütőerő). Mindkét betegség egyenként és összevéve a bal szívnek túltengésére vezetett és a túltengett szív ellenlél, le is győzte a reá háruló munkatöbbletet, utóbb azonban a szív hu-

közi bonyodalomba. Ausztrianak széthuzó elemei, amelyeknek egy része kifelé vergál, okoznak az egyik bajt. Mi magyarok lojalissul támogatnók a trónt, de izmainkban nincs erő, karunk nem tud a kellő nyomatékka küzdeni, mert szegények vagyunk. S ez a másik baj. Elmulasztottunk 30 esztendő, A Deák kiegyezésétől mostanáig a gazdasági előhaladás érdekében nem tettünk semmit s ha jól megnézzük az állapotokat, még vissza is fejlődöttünk. A magyarosodás, az halad valahogy, de a baj nem az, hogy kevesen vagyunk magyarok, hanem, hogy a kik vagyunk, szegények és gyöngék vagyunk.

Az erő-kultusz gondolata úgy tért vissza minduntalan beszélgetéseiben, mint egy-egy versben a refrain. Szilágyi Dezső egyre kereste a nemzeti erő felvillanásának tüneteit. Kereste, de nem igen tudta megtalálni. Gyöngének tartotta a parlamentet, még gyöngébbnek, mert teljesen széttagoltának a társadalmat. Valamieske erőtt csupán a művészetben és az irodalomban látott itt-ott jelentkezni, ezért szerette a szépművészeteket, ezért kedvelte az irodalmat. Ebből a mogorva óriásból ki se nézte volna az ember, hogyan tudott elmerengni egy-egy kép előtt, vagy valamelyik novellán, vagy egy-egy üdőbb hangu versen. Megnézett minden tárlatot, elolvasott minden valamirevaló magyar könyvet. Az esztétika birodalmába menekült s ott kerestett biztató jeleket. *Bel-esprítnek* tartották sokan, pedig nem volt az. Az irodalom s a művészet iránt való érdeklődésbe is a politika vitte bele.

Képei és könyvei között holnap mutatom be Szilágyi Dezsőt.

sát, a szív izomállományát tápláló ugynevezett koszorúartériák falai is elvastagodtak, ez által belviláguk szűkült, a szív husa elégségesen nem táplálott és így állott be a szív izomzatának elajulása. (Myo degeneratio parenchymatosa). Mint rendesen, Szilágyi Dezső esetében is az elajult izomzat szolgáltatta a szívhűdés bonctani alapját. Hatalmasan fejlettek voltak a homloklebenyek. Az agyat tápláló üterek nagyszámban voltak elajult, elzsirodott, részben elmeszesedett részecské. A tüdők ideálisn egészségesek. Mindennél finom sejt szervezetűek. A vesebaj következtében mérsékelt tágulással kapcsolatos gyomorhurut és idült bélhurut állott fenn.

A vázolt elváltozások mellett, sa nos, nem lehet tagadni, hogy Szilágyi Dezső a maga túltengett szívvel, elajult ütőerivel és abnormisan fokozódott ütőerőbeli nyomásával nem azt az életmódot követte, mely napjainak meghosszabbítására lett volna alkalmas. A vivás, a forszírozott gyaloglások csak sietteték szívnek kimerülését.

Megjegyezte Pertik tanár azt is, hogy Szilágyi Dezső hatalmas homloklebenyei éppen olyanok voltak, mint Vajda Jánoséi.

A temetés.

Holnap, pénteken délután három órakor helyezik örök nyugalomra Szilágyi Dezsőt a Kuria palotájából. A gyászszertartáson az imát Szász Károly református püspök, a gyászbeszédet pedig Baksay Sándor esperes, a híres hítszónok és író mondja. A szertartás előtt az Opera tagjaiból alakult énekkar zsolált énekel, végül pedig a Bognár-éle bucsudalt adja elő. A végtisztességadásán különben megjelennek a dunamelléki nagyobb egyházak összes lelkészei.

A halott megáldása után Perczel Dezső, a képviselőház elnöke, jog a törvényhozás nevében bucsuztató beszédet mondani.

Ezután a halottat kocsira teszik s az Alkotmány-utca, a Váci-köruton, az Andrássy-uton, az Erzsébet-köruton és a Kerepesi-uton át kiviszik a temetőbe.

A temetés menete következőképpen alakul: Elöl megy nyolc lovasrendőr egy lovassági felügyelővel az élen. Utánkövetkezik három koszorúos, a négy lovas halottaskocsi jobbról és balról 20—20 gyalogos rendőrről kísérvé, nyolc lovasrendőr, végül a gyász-közönség részére való kocsik.

A Kuriahoz a temetés idejére 24 lovas- és 80 gyalogos-rendőr lesz kirendelve.

A temetés vezetésével dr. Boda Dezső V. kerületi rendőrkapitányt bízták meg.

Ma délelőtt a képviselőházban Csávossy háznagy elnöklete alatt a főrendiház és a képviselőház tisztviselői kara és több képviselő rövid értekezletet tartott.

Az értekezlet abban állapotott meg, hogy a temetésre a törvényhozás tagainak meghívott nem küldenek szét. Holnap reggel a képviselőház háznagy irodájában fogják a képviselők és időrendek részére a temetésre a ravatal melé érvényes belépőjegyeket kiosztani.

A koporsóra a képviselőház is, a főrendiház is és a képviselőház tisztviselői kara is koszorút küld.

Ő te sége megbizta gróf Apponyi Laos udvarnagyt, hog legmagasabb személyét Szilágyi Dezső temetésén képvisel e.

Gróf Khuen-Héderváry, horvát bán, ma este Szilágyi temetésére Budapestre érkezett.

Az ország gyászja.

(A fővárosban.)

A Magyar Tudományos Akadémia, melynek Szilágyi Dezső tiszteleti tagja volt, szintén méltó részt vesz a megboldogult temetésén. Jónás Károly, az Akadémia gondnoka, alighogy értesült a halálesetről, azonnal táviratilag tudatta a veszteséget báró Eötvös Lóránddal, az Akadémia elnökével Tirolba, Szily Kálmán főtitkárval Radegundba és Gyulai Pál osztálytitkárval, aki július hónapban a főtitkári teendőket végezte, Leányfalvára. Gyulai mindjárt be is jött a fővárosba, felhívást küldött szét az Akadémia tagjaihoz, fölkerve őket, hogy holnap, pénteken délután háromnegyed 3 órakor gyülekezzenek az Akadémia csarnokában, a honnan testületileg vonulnak az igazságügyi palotába, Szilágyi Dezső temetéséhez. Az Akadémia díszes koszorút helyez a ravatalra a következő felirással: Szilágyi Dezső, az Akadémia tiszteleti tagjának — a Magyar Tudományos Akadémia.

Plósz Sándor igazságügyminiszter ma délelőtt tíz órakor Bernáth Béla igazságügyi államtitkárval megjelent a Kuria palotájában s ott várták be, az éj folyamán felállított ravatal mellett, a halottasbázból érkező halottat.

Amint a koporsót a ravatalra helyezték, a mi-

niszter koszorút tett a koporsóra: *Felejtethetlen barátjának — Plósz Sándor.*

Ezután a minisztérium koszorúát tették a ravatalra. A koszorú szalagján ez a felírás olvasható: *Az igazságügy halhatatlan emlékü bajnokának — az igazságügyminisztérium.*

Az igazságügyminisztérium tisztikara és a fővárosban lévő bíróságok külön-külön testületileg fognak résztvenni a temetésen.

Szilágyi Dezső váratlan halála következtében a függetlenségi és 48-as Kossuth-párt elnöksége elhatározta, hogy a párt a temetésen részt vesz és koszorút helyez a ravatalra, annak jeléül, hogy a politikai ellenlélben is tisztelni tudja a tiszta jellemet és annak emlékéül, hogy Szilágyi Dezső a pártatlanságával a magyar képviselőház elnöki székének tekintélyét pártatlan magaslatra tudta emelni.

A főváros V. kerületének szabadelvű pártja ma Hüttl Tivadár elnöklésével ülést tartott, amelyben az elnök meleg érzéstől áthatott szavakban adott a Szilágyi Dezső elhunytán való fájdalmas gyászunk kifejezést. A párt azután elhatározta, hogy koszorút tesz az elhunyt államférfiu ravatalára. A párt egy küldöttsége az elnök és Mezei Mór, a kerület országgyűlési képviselőjének vezetésével délután 4 órakor a ravatalra helyezte a koszorút, melynek felírása: Szilágyi Dezsőnek — az V. ker. szabadelvű párt.

Az V. kerületi fővárosi bizottsági tagok ma Schweiger Márton elnöklésével értekezletre gyűltek, amelyen az elnök megindultan emlékezett meg Szilágyi Dezső váratlan elhunytáról, majd pedig elhatározták, hogy testületileg vesznek részt a temetésen.

A budapesti ügyvédi kamara rendkívüli választmányi ülést tartott, melyen kifejezést adott mély fájdalomának a megrendítő eset fölött és a megboldogult elévülhetetlen érdemeit jegyzőkönyvében megörökítette és elhatározta, hogy a temetésen az egész ügyvédi kar testületileg részt vesz miről a kartársak az uton értesíti. A ravataira koszorút helyez.

A budapesti ügyvédi kör választmányi jegyzőkönyvében mély fájdalmát örökítette meg és a kör nevében dr. Burián Béla elnökhelyettes és Kiss Albert választmányi tag koszorút helyezett a ravatalra.

A lipótvárosi kaszinó választmánya tiszteletbeli tagjának, Szilágyi Dezsőnek elhaláozása alkalmából rendkívüli ülést tartott melyen az elnök megható szavakkal ecsetelte azt a fájdalmas és pótolhatatlan veszteséget, mely Szilágyi Dezső halálával az országot és a kaszinót érte. A választmány elhatározta, hogy Szilágyi Dezső ravatalára koszorút helyez és a temetésen magát küldöttségiileg képviselheti.

A magyar kereskedelmi csarnok elhatározta, hogy elnöke Jellinek Henrik utján koszorút tesz Szilágyi Dezső ravatalára.

A budapesti V. kerületi járásbírósi végrehajtók az elhunyt temetésén — aki mindig igazságos és jóakaratu támogatójuk volt — testületileg jelennek meg Fábrián Ferenc tagtársuk vezetése mellett.

A Terézvárosi Kaszinó választmánya ma délután disztagjának Szilágyi Dezsőnek elhunytá alkalmából rendkívüli ülést tartott Pucher József elnöklete alatt, aki megható szavakban adott kifejezést annak a pótolhatatlan veszteségnek, mely a nemzetet nagy fiának, a szabadelvűség törhetetlen bajnokának elhunytával érte. A megdicsőült, mint a kaszinó disztagja, mindig szívesen időzött a tagok körében és a kaszinó működése iránt élénk érdeklődéssel viseltetett. A választmányi fájdalomának és gyászának jegyzőkönyvében adott kifejezést és elhatározta, hogy a kaszinó épületét gyász díszszel látja el, a temetésen testületileg vesz részt és a ravatalra koszorút helyez. A választmány végül Radocza János indítványára elhatározta, hogy az elnöknek a megboldogult érdemeit méltató beszéde szó szerint az ülést jegyzőkönyvébe vétessék.

Csathó Ferenc kuriai tanácselnökhöz a következő részvétlívratok érkeztek:

Fogadjá méltóságod a nemzetet és tisztelt családjukat egyaránt ért megdöbbentő csapás alkalmából mélyen érzett fájdalmas részvétem nyilvánítását. Áldom a gondviselést, hogy üdvözölt barátom utolsó napjai egyikét még vele tölthettem. Nagy emléket hű kegyelettel őrzendem meg mindvégig.

Darányi Ignác.

Szilágyi Dezsőnek, a nagyérdemű hazafinak s régi tisztelt barátomnak elhunytá alkalmából fogadják őszinte részvéteimet.

Hegedűs Sándor.

Az igazságnak és népünk hatalmas védőjének elhunytá alkalmából fogadják hazafiai leg-
őszintébb részvétem kifejezését.

Bedő Albert.

Szilágyi Dezső elhunytá alkalmából fogadják méltóságos s a rokonság legbensőbb részvétem kifejezését.

Perczel Dezső,

a képviselőház elnöke.

Szilágyi váratlan elhunytával a nemzet és képviselőházat ért nagy veszteség fölött mélyen érzett fájdalmát tolmácsolja.

Tallian Béla.

Méltóságos uram, fogadják mélyen átértett részvétemet az önt és az egész magyar nemzetet ért pótolhatatlan veszteségért.

Báró Romberg,

német diplomáciai ügyvivő.

Báró Chlumetzky következő részvéttáviratot küldte: Kérem fogadják őszinte és mély részvétemet a nagy halott fölött.

Báró Chlumetzky.

Körber osztrák miniszterelnök a következő sürgőnt intézte Lukács Sándor pénzügyi tanácsoshoz:

Fogadja nagyrabecsült nagybátyja: Szilágyi ő excellenciájának elhunytá alkalmából, aki oly kimagasló államférfi és parlamenti férfi volt, legmélyebb és legőszintébb részvétem kifejezését.

Körber, miniszterelnök.

Ezenkívül a részvéttáviratok, levelek, valamint koszorúk egész halmaza érkezik a családoz.

A haláleset alkalmával a családnál a többek között a következők kondoleáltak: *Máday* Izidor miniszteri tanácsos, dr. *Bezerédj* Viktor miniszteri tanácsos, *Lukács* Béláné és családja, *Lukács* György, Békésvármegye főispánja, dr. *Jankovich* László gróf, Zala-
vármegye főispánja, *Telegdy* József, *Smialowsky* Valér, *Pichler* Győző, *Visontai* Soma, *Szabó* István, *Molnár* Béla, *Halász* Zsigmond, *Légrády* Károly, gróf *Thorozskay* Miklós, *Rohonczy* Gida és *Győrffy* Gyula orsz. képviselők, *Bursits* Józsi, dr. *Lovrich* István, dr. *Kiss* Károly stb.

Gyászjelentés.

Az igazságügyi kormány külön gyászjelentést is adott ki, amely így szól:

A magyar királyi igazságügyminisztérium mély szomorúsággal adja hírül, hogy Szilágyi Dezső, volt magyar királyi igazságügyminiszter szelűtés következtében hirtelen elhunyt.

A királyi igazságügyminisztérium, melynek a megboldogult közel hat esztendőn keresztül lángelkű vezetője volt, mindenkor őszintén érzett kegyelettel fogja örízni halhatatlan emlékét.
Kelt Budapesten, 1901. évi július hó 31-én.

A család részéről a következő gyászjelentést vetik ki:

Csuthó Ferenc, a m. kir. Kuria tanácselnöke és Lukács Sándor m. kir. pénzügyi tanácsos mint az elhunytak apai és anyai agról legidősebb unokatestvérei, mély fájdalommal tudják a többi rokonság nevében is nagyméltóságú Szilágyi Dezső urnak, ő császári és apostoli királyi felsége valóságos belső titkos tanácsosának, a magyar képviselőház volt elnöke és volt m. kir. igazságügyminiszter, Pozsony sz. kir. város I. kerületi országgyűlési képviselője, az elsőosztályú vaskorona-rend lovagjának stb. Budapesten történt hirtelen elhalálását. A megboldogultnak földi maradványai 1901. évi augusztus hó 2-ikán délután 3 órakor fogják a m. kir. Kuria díszcsarnokában az ev. ref. egyház szertartása szerint megáldani és Budapesten a Kerepesi-ut mellett temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Budapest, 1901. évi július hó 31-ikén. Aldás emlékére!

(A gyászoló vidék.)

Szell Kálmán miniszterelnök Rátótra a következő távirat érkezett Pozsonyból:

Mélyen lesújtva az ésbontó fájdalom által, mely az egész országot, a magyar nemzetet és a szabadelvűséget legnagyobb diszének, leghatalmasabb oszlopának váratlan ledőlésével érte, a pozsonyi szabadelvűpárt, melyhez nagynevű képviselőnk politikailag legközelebb áll, a pótolhatatlan és hatásában meg sem mérlegelhető veszteség első pillanatában az ország szabadelvű pártjával való tántoríthatatlan együttérzésének kívánt kifejezést adni és a pártvezérnél, az ország első államférfijánál sajtó szívére írt, vigaszt kérünk.

Günther Vilmos, kir. tanácsos, a szabadelvűpárt elnöke.

Válaszul a miniszterelnök a következő táviratot küldte a pozsonyi szabadelvű párt elnökének:

Sürgönyük mélyen meghatótt. Együtt érzek önökkel Szilágyi Dezső elveszte fölött, mert együtt érzem ezt a váratlan csapatt. Egy nagy tölgy dől ki az erdőből, amelyben kevés olyan maradt, mint ő. A veszteség az országé, miénk a fájdalom. Harminc évig benső politikai, és közel negyven évig baráti viszony fűzött minket össze, és most mélyen megrendülve, önökkel együtt gyászolom a régi bajtársat, a szabadelvűség egyik bástyáját, nagy ügyek nagy harcosát, aki veszte-

ség a nemzetnek és veszteség nekem, akivel ugyanazon elvekért és ugyanazon nagy célokért együtt küzdöttünk.

Szell Kálmán.

Pozsonyból jelentik, hogy *Fejérváry* Géza és *Lukács* László miniszterek Gasteinből *Szalay* Ödön királyi tanácsos utján táviratilag fejezték ki részvéteiket a pozsonyi szabadelvűpártnak Szilágyi Dezső elhunytá alkalmából. A városi törvényhatóság mai rendkívüli közgyűlése *Broly* Tivadar polgármester nagyhatású beszéde után jegyzőkönyvileg örökítette meg Szilágyi Dezsőnek, a város diszpolgárának a haza és Pozsony városa körül szerzett érdemeit. A temetésre a törvényhatóság bizottság a polgármester vezetése alatt 12 taggal képviselteti magát és koszorút tétet a ravatalra. A temetés alatt meghuzatják a város nagyharangját és a városgháza tornyain nyolc napig hagyják meg a gyászlobogót.

Podmaniczky Frigyes báróhoz, az országgyűlési szabadelvűpárt elnökéhez a következő táviratok érkeztek:

Miskolc: A miskolci szabadelvűpárt nevében fogadják nagyméltóságú Szilágyi Dezsőnek, a szabadelvűpárt kiváló nagy tagjának elhunytá alkalmából hazaifas mély részvéteink kifejezését. *Lichtenstein* József pártelnök.

Gödöllő: A gödöllői kerület szabadelvűpártja mélyen lesújtva Szilágyi Dezsőnek, az ország nagy fiának, a szabadelvű eszmék igaz, megalkuvást nem ismerő bajnokának ravatalánál kéri nagyméltóságodat, mint az országos szabadelvűpárt elnökét, fogadja őszinte részvéteinek nyilvánulását. Fájdalmunkat némiképp csak a szabadelvű eszmékben vetett tőrhetlen hitünk enyhíti. A gödöllői kerület szabadelvű pártja nevében *Polner* Lajos pártelnök.

Perczel Dezső a képviselőház elnöke a következő részvéttáviratokat kapta:

Kunszentmárton: Hazánk, nemzetünk nagy fiának, politikai életünk s erkölcsünk erős oszlopának, dr. Szilágyi Dezsőnek elhunytá fölött hazafiai, igaz, mély aggodalommal s fájdalommal tömésolom részvétemet. Tisztelettel *Baranyi* Ödön, Kunszentmárton.

*Szatmár*ról telegrafálják: Szilágyi Dezső országgyűlési képviselő, hazánk nagy fiának halálhírté a ma reggel érkezett fővárosi lapok hozták *Szatmár*ra. Mint a villámcsapás a felhőtlen égből, úgy hatott a lesújtó hír a város lakosságára. Az országos gyász-ból városunk is kivesszi a maga részét.

M.-Sziget: Dr. Szilágyi Dezső országgyűlési képviselő, volt m. kir. igazságügyi miniszter és képviselőházi elnök váratlan elhunytá városunk közönségét, melynek diszpolgára volt, a legnagyobb fájdalom érzésével töltötte el. Egy ritka tehetség lángja aludt ki, amely fölött sir az ország valláslelekezeti és nemzetiségi különbség nélkül és sirunk mi, mert boldog emlékü diszpolgárunk ritka tehetségével, tőrhetlen, példás hazafiságával és lelke egész melegével vég-lehelletéig igaz szolgálatában állott az egyenlőség, szabadság és testvériség szent eszméinek, miről egyházi politikai és igazságügyi nagy alkotásai fényes bizonyíték tesznek. A nemzet halás kegyelele és emléke tegye könnývívé roainak a reáforduló hantokat. *Máramaros-Sziget* város közönsége nevében *Szerény* György, polgármester.

*Kolozsvár*ról báró *Podmaniczky* Frigyeshez, az országos szabadelvű párt elnökéhez részvéttávirat érkezett.

Szeged város közönsége a délelőtti órákban értesült Szi ágyi Dezső elhunytáról. Délben már az összes középületek ormairól gyászlobogó lengett, a kirkakatokban pedig megjelent Szilágyi Dezső arcképe. A halálhír valóságos konsternálta a város közönségét. Az ügyvédi kamara választmányja elhatározta, hogy képviselteti magát a temetésen és koszorút helyez a ravatalra. Nemkülönben képviselteti magát a koszorúval és küldöttséggel *Szeged* város közönsége is.

Veszprémből jelentik: Szilágyi Dezső halála nagy megdöbbenést keltett. Az első hír délelőt 11 órakor érkezett a városba.

Nagyvárad közönsége a következő táviratot intézte *Lukács* Sándor pénzügyi tanácsoshoz:

A megrendítő gyászbeszéd hatása alatt városunk tanácsa a mai napon tartott ülésében városunk nagyszülöttjének elhunytá felett igaz és őszinte részvéteinek adott kifejezést. Felkérem nagyságodat, hogy ezen érzelmeiket becses családjá előtt tolmácsolni és a nagyságod címére mai napon feladott koszorút nagy halott,uk ravatalára Nagyvárad város nevében elhelyezni kegyeskedjék. A város közönsége nevében

Rimler Károly

10 jegyző, polgármesterhelyettes.

Fiume, augusztus 1.

Szilágyi halála, aki 1894 óta *Fiume* diszpolgára volt, az o szajkuak közt is mély részvéteket keltett. *Maylender* podeszta a városgházára kütüzette a gyászlobogót, a képviselőház elnökéhez részvéttürgőnt küldött és intézkedett hogy *Fiume* nevében Szilágyi ravatalára koszorút tegyenek. A részvéttávirat így szól:

Szilágyi Dezső, a nagy hazafi és kitünő államférfi, a képviselőház tagja és a város diszpolgára elhunytának szomorú alkalmából *Fiume* város törvényhatóságának gyászba borult közönsége mélyen érzett részvétét küldi

dr. *Maylender* podeszta.

A szabadkai ügyvédi kamara Szilágyi temetésén küldöttségileg képviselteti magát és koszorút helyez a ravatalra.

Igló, augusztus 1.

Igló város polgármestere ma rendkívüli ülésre hívta össze a városi tanácsot, hogy a város gyászát Szilágyi Dezsőnek, felejtethetlen diszpolgárának elhunytá fölött kellő módon kifejezze. A városi tanács elhatározta, hogy részvéttávirat küld az országgyűlés elnökségéhez és az országos szabadelvűpárt elnökének, továbbá, hogy koszorút helyeztet *Igló* város közönsége nevében az elhunyt ravatalára, eljárásáról pedig jelentést tesz a városi képviselőtestületnek.

Berlin, augusztus 1.

A félhivatalos *Nordd. Allg. Ztg.* írja: *Szilágyi* hirtelen elhunytá Németország politikai köreiben is élénk részvétet kelt. Osztozunk a szövetséges magyar nemzetnek egyik legjelentékenyebb államférfia elhunytán érzett gyászában.

Szilágyi Karlsbadban.

*Karlsbad*ból jelentik a következőket:

Szilágyi Dezső július 4-én érkezett *Karlsbad*ba s *Schaeffer* polgármester villájában, Westendben lakott. *Orvosa* dr. *Komáromi* volt. Szilágyi gyakran várakozni volt kénytelen *orvosa* rendelőráján s mikor az orvos tisztelettel előbb akarta őt bebocsátani, rendszeren elutasítónak mondta:

— Köszönöm, várhatok!

Betegsége, melyről eddig senki sem tudott, súlyos vesebaj volt. Mégis a 21 napig tartó kura alatt 14 gőzfürdőt vett, még pedig túlságosan forró és túlságosan hosszú tartamú fürdőt. Túlságosan nagy sétákat is tett.

Az elgyöngülés okát ebben látják. Bár a kura elején azt mondták orvosának:

— Nem hősködöm többé s megelégszem három kiló foggyással.

Nagyonbízott egyedül járt, néha *Hadik-Barkóczy*, *Münnich* és *Werner* Gyula képviselők társaságában. Ugyancsak *Werner* Gyula társaságában tette meg az utóbbi napokban a nagy sétáit és vele reggelizett valamely messzebb eső helyen. Szilágyi Dezső rendszeren három pohár vizet ivott, de „sprudelt” sobasem ivott. Két pohár vizbe „sprudelt-sőt” tett. Ugyancsak étkezése is a kurának megjelölt volt. Este keveset evett. Fáradtság sohasem látszott rajta. Az erdei levegő látszólag leültette.

Itt tartózkodása alatt öt kilót fogyott és fogyása nagy testalkat mellett is feltűnő volt.

Szilágyi az utóbbi napokban haza vágyott. Főleg a *Tatrába* kíváncskozott, hova vasárnap akart elutazni, de a luxusonaton nem kapott helyet. Másnap reggel még ivott és délelőt 11 órakor utazt.

Elutazása előtt nyitott kocsin *Kaiserbad*ba hatatott, ahol több magyar hölgy megjelenezte. Szilágyi személtomás nem szivesen fogadta a kedves ovációt, de azért udvariasan megköszönte. Itt időzése alatt *Weishaupt*nál érkezett, többnyire külföldi szép asszonyok társaságában. Ismerőseit mindig szivesen üdvözölte s meg is szólította őket.

A haláleset híre lesújtó hatást tett nemcsak a *Karlsbad*ban időző magyarokra, hanem a külföldiekre is. A *Karlsbader Tagblatt* délután négy órakor kiragasztotta a táviratot, mely a gyászbeszérőt hird adott.

Az itt időző magyarok gyűjtést indítottak, hogy emléktáblával jelöljék meg a házat, amelyben Szilágyi életének utolsó heteit töltötte.

(Az utolsó este.)

Szilágyi Dezső életének utolsó estéjét *Bécsben*, az ugynevezett *Englischer Gartenben* (előbb *Velence* *Bécsben*) töltötte. Vidám hangulatban, látszólag viruló egészségben forgott a tömeg között, itt-ott meg is állt és élénk érdeklődéssel kísérté a látványosságokat. Termete erősen lefogyott, de ruganyossága annál szembetűnőbb volt. Misem sejtette, hogy a nagy államférfinak ez volt utolsó estéje, hogy távol hazájától, idegen földön tölti életének utolsó kellemes órait.

Szilágyi hatyubeszéde.

Szilágyi Dezső, ki a karlsbadi magyar vendégeknek állandóan csodált alakja volt, elutazása előtt való napon a társaságtól elbucoszott s ez alkalomból lakomát adott. A többek között ott volt *Tallian* Béla a képviselőház alelnöke is. Egyszerre felállt *Szilágyi* s bucsu-toaszt keretében oly szépen beszélt a magyar szabadelvűségről, hogy környezete bámulattal hallgatta. Majd nekimelegedett, hűvvel beszélt úgy, hogy akik már számtalanszor halották a szónak s a beszédnek nagymesterét, azt mondták, hogy Szilágyi így még nem beszélt soha. Tömör, szellemes fejtegetései s rendkívüli tüzzel elöadása magával ragadta a hallgatókat. A szabadelvű eszméről beszélt avval a lebilincselő bensőséggel, melylyel csak egy igazán szabadelvű ember beszélhet. A beszéd végeztével valóságos tombolt a vendégsereg.

Szilágyi ezután elbuszott tőlük s elutazott. Karlsruhban most azt beszélük, hogy valami sajátos belső érzés készítette Szilágyit a beszédre s talán valami serkentette arra, hogy beszélnie kell, talán a halál közelsége...

A hagyaték-felvétel.

Az ötödik kerületi előjáróság részéről Kerényi Béla kezelőtiszt ma délután 4 órakor vette át Szilágyi Dezső hagyatékát Csávossy Béla képviselőházi ház-nagyótól. A lakást ezután hivatalosan lepecsételték és a leltározás idejét szombaton délelőtt 8 órára tűzte ki a hivatalból eljáró kezelőtiszt. A hagyaték összcírása az örökösök jelenlétében történik. Szilágyi hagyatékában bankokban 95 forintot találtak, ezenkívül pedig padrágzsebében néhány forint aprópénzt.

Az állami tisztviselők mozgalma.

Budapest, augusztus 1.

A tisztviselők kongresszusát előkészítő bizottság július 30-án hozott határozata folytán felhívást bocsátott ki a vidéki bizottsági elnökökhöz, amely a kongresszuson való képviselői rendszerrel szakitva, a szabad megjelenési rendszert ajánlja. E jelentős elhatározás, mint a felhívásból is kitetszik, azért történt, hogy meggyőzzék a kormányköröket, hogy a megindult mozgalomhoz az egész tisztviselői kar csatlakozott. Az eddig megalakított helyi képviselők azért a kongresszuson meg fogják találni megbízatásuk számára a kellő terepmotot és kivételes helyzetük már külsőleg is kifejezésre fog jutni, amennyiben a kongresszuson külön helyek tartatnak fenn számukra.

A nagyérdemű felhívást, amely a mozgalomnak egyik legjelentősebb mozzanata, egész terjedelmében itt közreadjuk:

Mélyen tisztelt Bizottsági Elnök Ur! Kapeszában a folyó évi július hó 15-ikén kibocsátott körlevelünknek, melylyel az állami tisztviselők országos kongresszusát a folyó évi szeptember hó 21., 22. és 23. napjaira összehívni bátorítottuk, van szerencsénk a kongresszus alakulására vonatkozó határozatainkról fellelteni.

Az országos kongresszus alakulására nézve többfelől tetteket oly indítványok, melyek a módozatokból való eltérésekkel oda konkludáltak, hogy a kongresszus a képviselői rendszer szerint alakuljon. E szerint a kongresszuson csak azok vehettek volna részt, akik erre választás útján mandátumot nyertek volna. Alólírott központi bizottság azonban fontolóra vette egyfelől a képviselői rendszerrel járó választás nehézségeit, másfelől pedig azt, hogy tisztán és szorosan a képviselői rendszer mellett az állami tisztviselők nagy része ki volna zárva az országos kongresszuson való részvétel lehetőségétől, ami nemcsak elégtelenségre adhatna okot, de az igazolás látszatát kölcsönözhetné ama, nagy nyomatékkal bíró helyről is felmerült állításnak, hogy az országos folyamatban levő mozgalom csak az államtisztviselők egy részének az akciója: mindezeknél az okoknál fogva a központi bizottság azt az indítványt tette magáévá, hogy az országos kongresszust demokratikus alapon kell szervezni, de gondoskodni kell egyszerűségről azokról a módozatokról is, amelyek a kongresszuson általában a rend fenntartásából szükségesek, a helyi bizottságok küldötteinnek méltó helyet biztosítani, s a székesfővárosban alkalmazott állami tisztviselők nagy számával szemben vidéki kártársaink érvényesülésére alkalmasak.

Ezen elvek alapján alólírott bizottság megállapodásai a következők:

1. az országos kongresszuson minden állami tisztviselő résztvehet, aki jegyét majdan meghatározandó időben a központi bizottságtól átveszi;
2. a vidéki helyi bizottságok küldötteinnek és a központi bizottság tagjainak a kongresszuson külön helyek fognak fenntartatni;
3. abban a nem remélt esetben, ha szavazás válnék szükségessé a székesfővárosi szavazatok az összes szavazatoknak csak felét tehetik, mely célból a vidéki kártársak szavazata aránylagosan felelendő, például, ha az országos kongresszuson 400 helybeli és 200 vidéki tisztviselő vesz részt, vidéki kártársaink egyes szavazata kettőben számítatik.

Bizalommal kérjük igen tisztelt bizottsági elnök urat, miszerint ezeket a megállapodásainkat a helyi bizottságokkal közölni, azokhoz hozzájárulni s ha még nem történt volna, az országos kongresszusra kiküldött névsorát velünk mielőbb közölni méltóztatásuk. Kelt Budapesten, 1901. évi július hó 30-án.

Vörös László, Benedek Sándor, nyug. államtitkár a közigazgatási bíróság ítélő bírja, a kongresszust előkészítő közp. bizottság elnökei.

A pozsonyi állami tisztviselők állandó bizottsága július 29-én gyűlést tartott Forulsky Jenő kir. ítélőtáblai tanácselnök elnöklése alatt, amelynek tárgya a

Budapesten működő tisztviselői kongresszust előkészítő központi bizottságnak a pozsonyi állandó bizottság elnökéhez írt levele volt. Az állandó bizottság egyhangulag azt a határozatot hozta, hogy a Budapesten 1901. évi szeptember hó 21., 22. és 23. napjain tartandó kongresszuson képviselői magát és e célból Beck Vilmos anyakönyvvezetőt, dr. Labán Lajos kir. ítélőtáblai bírót és Reiff Illés kir. postatanácsost küldötte ki.

Az állandó bizottság az általa kiküldött tagoknak a kongresszuson való magatartása tekintetében semmiféle utasítást nem adott. Kiemelendőnek tartotta azonban azt, hogy első sorban abban az irányban működjenek közre, hogy mint legelőször szükség, emeltesék az összes tisztviselők törzsfizetése. Ennek kiemelését a bizottság pedig azért tartotta szükségesnek, mert az ország különböző részeiben alakult bizottságoktól felsorolt és a tisztviselők kérelmeit magukban foglaló pontok egymástól oly eltérők és oly sokfélék, hogy egyöntetű eljárás hiányában a mozgalom célba vett eredménye megkísérelhető és ezért első sorban a fizetésfelelőlést véte szorgalmazandónak, mert éppen ebben az irányban szükséges első sorban, hogy a tisztviselők szomorú anyagi helyzetén segítve legyen. Ezeknek az elveknek szem előtt tartásával a bizottság elhatározta, hogy az eddigi helyi mozgalmat tovább folytatja és a most hozott határozatot magában foglaló felhívást megküldi az ország állandó bizottságainak.

A lugosi állami tisztviselők a kongresszuson való képviseltetéssel László Sándor kir. főmérnököt, Kirscht Ágost törvényszéki bírót, Hoós Ernő m. kir. főerdész, Vas Ignác aljárásbíró biztáka meg. Követelményeiket a következők jelzik:

1. A m. kir. állami tisztviselők fizetése az osztrák állami tisztviselők fizetésével, lakpénze pedig a katonai tiszt lakpénzzel legyen egyenlő, utóbbi annál inkább, mert a vidéki városokban a lakbért nem a polgári tisztviselő lakpénze, hanem a katonatisztek irányítja s utóbbiaké a tényleges viszonyok szerint állapított meg.
2. A szolgálati pragmatika megalkotandó.
3. A fokozatos előléptetés legvégös határa minden eshetőséggel szemben öt év legyen, s az előléptetésre az eladósodás ne képezzen több akadályt.
4. Ha a tisztviselő elérte fizetési osztályának legfelső fokozatát és felsőbb osztályba bármely önbizonyos kivétel ok miatt ki nem nevezhető, minden 5 évi szolgálat után fizetésének 10 százalékát kitevő korpótlékban részesíttessék, mely korpótlék nyugdíjába is beszámíttassék. A magasabb és alacsonyabb fizetési osztályok között a kellő arány helyreállítás, s a fizetési fokozatok következetesen, egyenlő arányban töltessenek be.
5. Az állami tisztviselők gyermekei az állami tanintézetekben tandíjmentességet élvezzenek, annál is inkább, mert még a katonai tanintézetekben is az állami tisztviselők gyermekei mérsékelt díjazású ellátásban részesülnek.
6. A millennium éve 3 nyugdíjévként számítás, annál is inkább, mert a törvényhatóságok tisztviselőiknek a millennium évét 5, 4 és 3 évként számították már be s ezt az államosításnál minden téren, a közigazgatás egyszerűsítésénél pedig már most minden pénztári tisztviselővel szemben az állam is könnytelen elfogadni, miáltal az állami tisztviselők rövidsége nem foglagnak szenvedni.
7. Az összes állami tisztviselők köteles szolgálati ideje 30 év legyen. — A 65-ik életév betöltése nyugdíjazásra okul ne szolgáljon, mert ezen előrehaladt korban is számtalan tisztviselő elég fizikai és szellemi erővel bír, hogy tovább szolgálhasson, miáltal tömeges nyugdíjazást lehetne megakadályozni.
8. Az özevnyi nyugdíj és az árván maradt gyermekek nevelési pótléka a megélhetési feltételeknek megfelelően feleltesse és a nevelési pótlék már egy gyermek után is folyósíttassék.
9. A tisztviselők temetési járuléka minden körülmények között (még a nőtlen után is) kiadassék.
10. Az állami tisztviselők se fizessenek adót, mint a katonatisztek.
11. Törültesse el a tisztviselő nyugtábelvény, tisztí díja és szolgálati biztosítéka, mert különösen az utóbbiból származó levonások a pénztári tisztviselő eladósodásának kezdő okai és az esetleges visszaélésekkel szemben ugysem szolgálhatnak elég fedezetül.
12. Az állami elemi iskolai tanítók az állami tisztviselők létszámába vétsenek föl.
13. A minősítvényi táblázatok nyilvánosak legyenek.

Ime kívánságaink!

Nem ragaszkodunk minden ponthoz egyenlő szívóssággal. De fizetésünk tölemelését s a szolgálati pragmatika sürgős megalkotását oly követelményeknek tekintjük, amelyek nélkül anyagi és szellemi helyzetünk javulása nem remélhető.

A lévai állami tisztviselők is megtették már javaslatukat a kongresszus előkészítő központi bizottságának. Átiratokban köszönetet mondanak a kongresszus összehívásáért és végrehajtó bizottságuk a tisztviselők óhajta dolgában a következő kívánságokkal áll elő:

1. A magyarországi állami tisztviselők jogviszonyainak szabályozása és anyagi helyzetének javítása tárgyában megindított mozgalom mindaddig állandóan fenntartassék, míg a tisztviselők erkölcsi és anyagi ügyei méltányos megoldást nem nyernek.
2. Az állami tisztviselők által megindított orszá-

gos mozgalom sikere érdekében a lévai állami tisztviselők végrehajtó bizottsága szükségesnek tartja, hogy Budapestre egy országos kongresszus hívassék egybe.

3. Az országos kongresszus által megállapított memorandumba a következők felvételét kérjük:

- a) A fizetés minimuma 1600 koronában állapíttassék meg.
- b) Ha a magasabb fizetési osztályba való előléptetésnek akadályai vannak, akkor a tisztviselő 5 évenként fizetésének 10%-át korpótlék gyanánt fogja kapni.
- c) A lakbérilletmény összhangba hozassék a katonatisztek lakbérilletményével.
- d) A nyugdíjörvényekékként módosíttassék hogy a szolgálati idő 35 év legyen, de 60 éves korban feltétlenül véget érjen. — Az özevgyek nyugdíja nagyobb legyen; az árván maradt gyermekek ründefyike, tehát ha csak egy gyermeke van a tisztviselőnek, ez is nevelési pótlékot kapjon. Temetési járuléka a nőtlen tisztviselő után is állapíttassék meg.

A szolgálati pragmatika megalkotásánál a következők is vétsenek figyelembe:

- a) Az állami alkalmazottaknak hivatalos kiküldetések és átköltözések alkalmával járó illetményeket szabályozó 1896. évi március 25-én kelt minisztertanácsi szabályzat 17. és 27. §-ai teljesen eltérőöknek, vagis az államtisztviselők mindenütt egyforma napidíjjal és fuvarköltségekben részesíttessenek, mert utazék a tisztviselő akár saját, akár idegen körületben: kiadásai egyformák.

b) A fennebb említett minisztertanácsi határozat 40. §-a terjesztessék ki az esetre is, ha az államtisztviselő kinevezés vagy saját kérelme következtében kénytelen más állomáshelyre átköltözni, mert a régi és új fizetés közötti (legjobb esetben 200 K.) fizetés-többletből a 600-700 koronát kitevő átköltözésköltségek nem fedezhető.

Felmerültek még a következő vélemények is:

- a) A tisztviselők fizetése a XI-IX. osztályban 30%-kal, a VIII-VI. osztályban 20%-kal, ezen túl 10%-kal emeltesse.
- b) A végrehajtó-bizottság határozatait azzal a kéréssel adja át kerülete országgyűlési képviselőjének, hogy az országos kongresszus által a kormányhoz és az országgyűléshez beadandó memorandumot erkölcsi támogatassa.

Folyó évi július 24-én tartott végrehajtóbizottsági gyűlésünkön elmondott határozatainkat és véleményeinket még a következőkkel egészítettük ki:

- a) Amely állami tisztviselőnek családja van, külön minden gyermek után 5% gyermeknevelési pótlékot nyerjen. — E pótlék nélkül képtelen az állami tisztviselő gyermekeit taníttatni.
- b) A tisztviselő mentessék fel mint a katonatisztek a nyugtábelvény alól, mert a nyugtábelvényre nem a tisztviselőnek van szüksége, hanem az államnak, amely a fizetést kiszolgálja.

c) Törültesse el a kir. adóhivataloknál és a többi kir. pénztáraknál a tisztviselők (kaució) levonása.

- d) Az állam ne szedjen szolgálati díjakat.
- e) Az állami tisztviselők gyermekei, ha legalább elégséges sikerrel tanulnak, az állami tanintézeteknél mentessenek fel mindenféle iskolai pénz fizetése alól.
- f) Az állam talájon valamelyes módot arra, hogy a mint az a katonatiszteknek már rég megvan, a tisztviselők gyermekei részére internatusok létesíttessenek s ezen felül az állami tisztviselői árva számára nevelő-intézetek állíttassanak.

g) Az állam a gyógyhelyeken biztosítson tisztviselői számára kedvezményes helyeket, amint az katonai részről már régen megtörtént.

- h) Nyujtsa az állam a tisztviselői gyermekeknek kiképezettségüknek ugyanazokat a kedvezményeket, amelyeket a katonatisztek gyermekei élveznek. Nem tekintényes dolog pl. hogy az intézetekbe való felvételnek egyenlő minőségű esetében a tisztviselő gyermekeit a katonatisztek gyermekei mellett melőzzék, még pedig a kormány rendelete alapján.
- i) Ösztöndíjak engedélyezésénél vegye a kormány az állami tisztviselő gyermekeit is figyelembe.
- j) Meg kell szüntetni a különbséget a tisztviselők között anyagi jutalmazás tekintetében.

Ezt az átiratot Eckerl Elek pénzügyi igazgató, mint bizottsági elnök, Kenézy Csátár, pénzügyi igazgató-helyettes, mint bizottsági alelnök, továbbá a többi bizottsági tagok dr. Szabó Gyula, kir. aljárásbíró, Csebi Pogány Virgil, kir. járásbíró, dr. Elek Mór kir. aljárásbíró, Láng Mihály, állami tanítóképző igazgató, Jakabfalvy Jenő, m. kir. adóhivatali ellenőr, Farkas Orbán, kir. járásbírói irnok írták alá.

KÜLFÖLD.

Olasz térfoglalás Albániában. Nagyjelentőségű híreket kaptunk Rómából arra az akcióra vonatkozólag, amelyet az olasz kormány az olaszok térfoglalása céljából Albániában kifejt. Többször rámutattunk arra a tényre, hogy az olaszok minden áron meg akarják vetni lábukat Albániában, talán még a monarchiákkal való összetűzés árán is. Mint pozitív tényt említettük, hogy nemrég olasz postahivatal nyílt meg Albániában, most új, hasonlóképpen pozitív tények mutatják ezeknek az olasz törekvéseknek komolyságát. Az olasz közigazgatási miniszter kiküldte néhány hivatalnokát Albániába, hogy ott három új olasz iskolát szervezzenek. Az olasz külügyminisz-

ter pedig két ágensét küldte ki Albániába és Macedóniába, hogy az ottani viszonyokat tanulmányozzák és az olasz befolyás számára kikészítsék a talajt. A kormányának akcióját hamar felkarolta az olasz sajtó: a milánói *Corriere della Sera* Albániába küldte egyik munkatársát, hogy onnan leveleket küldjön lapjának és az albániai viszonyok ösmertetésével kedvet keltsen az olaszokban az albániai kalandra. Kormány és sajtó egyértelműen arra tüzeli az olasz közönséget, hogy Albánia felé irányítsa vágyait. Ugy látszik, hogy ez III. Viktor Emánuel király személyes politikája, amelyben bizonyára része van a szép ernagore királynénak is. Hiszen oly tetszetős egy gondolat: az olasz-montenegrói határok közé szorítani Albániát.

Igaz, hogy ennél a pontnál némi szava volna az osztrák-magyar monárchiának is. Vagy tartják a szövetséget Olaszországgal, vagy nem. Vagy fönntartjuk Törökország integritását, vagy nem. E dilemmákból alig mutat kivetést utat a felette szintelen olasz kormány, amely különben is egyre a maga belső kanapépőreivel vesződik s amelynek külügyminisztere, *Prinetti*, bizonyára csak kénytelen-kelletlen adja a hármasszövetség barátját, miután hajdan oly heves ellensége volt ennek a szövetségnek.

Az albániai olasz térfoglalással szemben eddig mi nem tettünk semmit. Két hadihajónk fogja nemsokára az albán partokon bemutatni az osztrák-magyar lobogót. Ennyi az egész. Kérdés most már: mi hat jobban az albániaiakra: egy lobogó, amely jön és távozik, vagy egy sor iskola és intézmény, amely marad s állandó. Albánia nem lehet Olaszországé. Minden érdekünk imperatíve azt követeli, hogy odalenn legalább is a statusquo maradjon meg.

Oroszország és a Balkán. A *Times* riasztó vezércikkben foglalkozik a Balkán helyzettel. Szerbia és Bulgária, ugymond, az utóbbi évek óta teljesen orosz befolyás alatt áll s Montenegró önértelme minden pillanatban kész a békét megfontolni. A török uralom alatt álló szlávok erősen készülődnek. Oroszország ugyan még nem látja elérkezettnek az időt, hogy föllépjen a Balkánon, de lehetséges, hogy valamely előre nem látott esemény kényszeríteni fogja az akcióra.

A délafrikai szabadságharc.

London, augusztus 1.

A *Standard* jelentése szerint *Vilma* hollandi királynő az utolsó időben hajlandónak nyilatkozott, hogy előkelő állású embereket hozzon javaslatba a béke közvetítésére, ha *Krüger* elfogadta volna azt a feltételt, hogy a boeroknak önkormányzatuk meg legyen, de elismerik az angolok szupremációját. De *Krüger* ezt az ajánlatot visszautasította, mert csakis akkor hajlandó békét kötni, ha az angolok a boerok teljes függetlenségét elismerik. *Krüger* még mindig abban reménykedik, hogy nemzetközi bonyodalom keletkezik, amely a boerok javára fog szolgálni. *Krüger* különben legközelebb látogatást tesz *Mac Kintley* elnöknel. Valószínűleg szeptember közepén indul Amerikába.

Lourenço-Marquez, augusztus 1.

Egy boer kommandó két ágyúval portugál területre lépett és Guanekndé táboroz. A portugál hatóságok 500 embert küldtek oda. Ma reggel tüzérség is ment oda. Azonkívül 300 ember van indulásra készen arra az esetre, ha a boerok nem adnák meg magukat.

London, augusztus 1.

A *Times* egy bloemfonteini jelentése szerint az Oranje államban levő táborokban, ahol a boer foglyok és menekültek vannak, július 20-án 35.831 boer férfi, asszony és gyermek volt. 4137-tel több mint június végén. A halálozások száma átlag naponként 109-1, míg májusban 116: 76 volt ezerről. A tudósító megjegyzi, hogy ez a szám még mindig igen nagy, mégis a halálozások száma állandóan csökken, bár néhány táborban járványos betegségek pusztítanak. Az oranjei táborok költsége júniusban 44.000 font sterling volt. A szerencsétlen emberek érdekében, írja a tudósító, minden lehetőleg megtesznek. A táborok megvizsgálására kiküldött bizottság ne a londoni szalonok szerint ítélje meg a táborban tapasztalható állapotokat, hanem gondolják meg, hogy a boeroknak a farmokban sem volt sokkal jobb életük.

London, augusztus 1.

A *Daily Mail* brüsszeli tudósítója jelenti, hogy *Krüger* tényleg meglátogatja *Mac Kintley*. *Krüger* valószínűleg szeptember havában indul

amerikai útjára *Fischer*, *Wessels* és *Wolmarans* kíséretében.

A *Morning Post* brüsszeli levelezője azt jelenti, hogy az Ermeloban tartott utolsó boer haditanácsban *Botha* elnöklötte alatt elhatározták, hogy új taktikát követnek, kapcsolatban a portugál területre tervezett betörésekkel. Ezt a határozatot főleg az okozta, hogy az élelmiszerek a boer táborban fogytán vannak.

Brüsszel, augusztus 1.

Krüger augusztus végével utazik Amerikába s el fog látogatni Newyorkba, Chicagoba, Filadelfiába, Bostonba, Washingtonba. Az elnököt amerikai útjára *Fisher*, *Wesel* és *Walmeran* fogják kísérni.

HIREK.

Jules Verne naplójából.

Jules Verne tegnap Amiensben találkozott *Stiegler* Gastonnal, aki hatvanhárom nap alatt utazta körül a világot.

... Ne szakíts félbe minduntalan, gyermekem! Csak ird tovább, ahogy diktálom. Elég baj az nekem, hogy vak vagyok s ebben a nagy feketeségben betűt többé nem vetek. Csak ird, gyermekem!

— július 15.

Este volt s reszketve ültem a karosszékben. A gyermek hangosan olvasta az újságokat s észre sem vette az én halálos remegésemet, mikor szenttelen hangon, akár csak valami rendőri hirt, azt olvasta, hogy egy francia újságíró utra indult s rövidebb idő alatt akarja körülutazni a világot, mint az én fantáziám drága gyermeke: *Fogg Phileas*.

Óreg vagyok és vak. Egy pillanatra megállt a szívem verése.

De még azt mondtam magamnak:

— Ohó, kedves barátom, a szándéktól a megvalósításig messzi az út! Le akarod főzni *Fogg Phileast*? Szép-szép. De mások is szívesen lefőzték volna már előtted. Csakhogy nem megy az olyan könnyen. Egész Franciaország, de — talán önhittség nélkül mondhatom — az egész világ meghajolt előttem, mikor *Fogg Phileas* barátom csodálatos kalandjait megírtam. Aki irigyelt, az is csak azt vetette szememre, hogy a valószínűség határait mégis csak respektálnom ilenék. Körülutazni a világot nyolevan nap alatt? Bolondság. Ilyet még iróembernek sem illik hazudnia! De azért olvastak, csodáltak, a regényemet elkapkodták, szindarabot is csináltak belőle s *Fogg Phileas* dicsőége vetekedett a Napoleonnéval. Pedig... no de nem akarok jósolni. Az iróember fantáziája előttem is művelt már csodákat. Othello is széphírű, pedig őt is csak fantázia szülte. Hát nem jövök ki a flegmám-ból, ha az az újságíró le is akarja főzni *Fogg Phileast*. Csak tessék megpróbálni!

Mégsem ment ki a fejből az az újságíró. Furcsa híreket hall most az ember. A vasut már nem is olyan nélkülözhetetlen; automobillal, a biciklivel le is lehet főzni. S az automobilt, biciklit magával is viheti az ember. Hátha mégis szégyenesen stafirozta ki fantáziám *Fogg Phileast*? Hátha csakugyan lefőzheti a mai vállalkozó? Kegyetlen sora volna, hogy *Fogg Phileast*, a poéta gyermeket tulszárnyalná egy halandó anyától való urfi. Ha iróembert meghalad egy újabb iróember, ha az én fantáziámat megesufolja, koldusnak mutatja egy versenytárs gazdagabb fantáziája: az is kellemetlen, azt se jó megérni. De ez már poétasors. Bele lehet nyugodni, kivált ha az ember nem éri meg élve. De hogy a tudomány és az ipar olyan fegyvereket szállítson halandó embernek, amelyekkel a háta mögött hagyhatja a fantázia szárnyas gyermekét; hogy egy kis újságíró lefőzhesse *Fogg Phileast*, a csodálatost; s hogy ez a szögyen olyankor érje már *Fogg Phileast*, mikor még alig melegedett bele a hírébe: — ez sok. Ebbe belehal *Fogg Phileas*. És engem is megöl.

A gyermek csak olvassa nap-nap után az újságokat. Hallom, hogy valaki automobilon néhány óra alatt Berlinbe ment Párisból. Hallom, hogy valaki olyan elmés hordót konstruált, amelyben ingó kötélművel fogózza félóra alatt keresztülmegy a Niagara vizén. Hallom, hogy itt is, ott is próbálkoznak kormányozható léghajóval s nem is minden siker nélkül. S engem elkap a rémület: — jaj, nem haragszik-e máris reám *Fogg Phileas*, hogy olyan szegényesen küldtem utra, pedig a költőtől akartam neki előlegezni a fegyvereket, mikor a tudomány nem szolgálhatott velők!...

— július 27.

Vége...

Most olvassa a gyerek az újságból, hogy az az újságíró visszajött. Hatvanhárom nap alatt utazta körül a világot és *Stiegler* Gastonnak hívják.

— Én nem tudom, mi az, de úgy rémlik, mintha a könyvszekrényem felől zajt hallanék. Mintha *Fogg Phileas* lázító beszédet mondana. Most kiáltja oda *Servadae Hector*nak, hogy sohas nevéssen, leáldozik az ő napja is. Ma nekem, holnap neked! Ma *Stiegler* Gaston leütött engem, holnap kerül valaki, aki még könnyebben pattan a holdra. S akkor — jó éjszakát *Servadae Hector*! De ugy kell nekünk! Mért nem választottuk meg jobban a papánkat? Haha, szegény Jules — s ő azt hitte, hogy csupa csudát művelt velünk...

Kiver rajtam a hideg verejték. Odaszólok a gyermeknek:

— Ne olvasd tovább. Mára elég volt.

— július 31.

Stiegler Gaston keresztülutazik Amiensben. Nagyon szomorú vagyok, de ki fogok menni a pályaházhoz. Látni nem fogom a *Fogg Phileas* gyilkosát, de beszélék vele s megmondom neki, hogy nagyon örülök.

— Istenem, istenem, csak ezt a hazugságotam is elhinné a világ, mint a szép hazugságaimat!

K.

Levél a törpék fővárosából.

Oka-totaja, augusztus 1.

Megigértem, kedves szerkesztő, hogy mihelyt a zöld szigetekre érkezem, legott irni fogok önnek. Hajónk tegnap kötött ki Oka-totaja partjain, ezen a bájós tündérszigeten, amelynek lakói a nemes erények dolgaiban semmivel sem állanak honfitársaink mögött. Lovagias és könnyen hevülő nemzet ez is, miként Magyarország népe s számos nagy fiait építgetik államuk falait.

A „Kegyelet“ nevű hajónk éppen reggel hét órakor kötött ki, tehát abban az időben, mikor nálunk is szerte-szét hordják a hírlapokat. Kíváncsian vettem kezembe az *Oka-totajai Közlöny* legújabb számát, amelynek élén mélyszégyes, gyászos keretben ezt olvastam:

Gulliver halála.

Ki volt Gulliver, kérdeztem a körülöttem állóktól.

— Gulliver, uram — feleltek az elhagyott ország lakói — óriás volt. Ha lépett, lába alatt rengett a föld, ha szólt, összebujtak az apró emberek s úgy figyeltek a szavára. Amit mondott, bölcsesség volt, amit gondolt, költészet volt. Ha bajban volt a törpék országa, ő volt az, aki félkezével kirántott bennünket a bajból s két lépéssel átvándolt a tengeren is.

— Mi volt ő — kérdeztem — költő, vagy államférfi?

— Költő volt — felelte egy fiatal bennszülött. Megálmodta, hogy miképpen kellene nagygyá és hatalmassá tenni ezt az országot. Verset sohasem írt és mégis költészet volt az élete. Az a nagy és erős költészet, mely nem virágokról és szerelemről dalol, hanem

az alkotásban, országok építésében, új és nagy eszmék hirdetésében testesül meg.

— **Államférfi volt** — mondta egy öreg, őszszakállu bennszülött. Kritikája olyan éles és ruganyos volt, mint a toledói penge. Amit alkotott, abban a világosság ragyogott, a szeretettel csillogott s a sötétség gyűlölete haragos tájékokat vert. Soha még nem hajtotta a derekát s még a leghatalmasabb ur előtt is mindig kifeszített mellél állott, mint ahogy férfihoz illik.

Igy beszélt Gulliverről az ifju s így az aggastyán. Mindnyájan egyek voltak az ő nagy erényei dícséretében s a hírlapok fölsorolták harcos életének számtalan diadalát.

Körülnéztem a törpék fővárosában, mert azt gondoltam, hogy az utókon is látni fogom a gyász és szomorúság jeleit. A nyári napsugár rászórdott a házaeskák ablakaira, a forró aszfaltra, a lovasrendőrök pléhtábláskáira s a villanyos kocsi sárga oldalára. Aztán messziről zöldelő parkot láttam, melyben vidám törpe gyermekek karikáztak, sétáltak piros napernyőskék alatt. Olyan mosolygós, vidám kis főváros volt körkörtől, mintha a nagy Gulliver nem is feküdne kiterítve ott abban a nagy palotában, melynek ablakai a nagy vizre néznek, mintha nem ő lett volna az, akit ez ifjak költöttek, a vének nagy államférfiúnak tartottak volna.

A *Kegyelet* nevű vitorlás hajó kapitánya állt mellettem. Megértette tépelődéseimet s így szólt:

— Nemde a gyászlobogókat keresi?

— Azt, kapitány — feleltem. Ezek az emberek mind azt mondják, hogy ő volt ennek a törpe országnak egyik legnagyobb bölese, hogy ő volt a világosság, a bölcsesség és a tisztesség egy személyben s sehhol semmi gyászt nem látok a házukon.

— Óh uram — mondta a kapitány — ön sokat kíván ezektől a kis emberektől. Nem úgy van ez itt, mint a mi hazánkban. Gondolja csak el, hogy ott meghal egy nagy államférfi. Például Szilágyi Dezső. Látja, ott egy pillanat alatt kitűzik a lobogókat, gyászba borul az utca, fekete szövetet lenget a szél s olyan nagy szomorúság ül a házakra, kertekre, utcákra, terekre, mintha temetőben járna az ember.

— Igaz — feleltem — mi jó nép vagyunk. Kegyeletesek s hálásak . . .

Innen messziről olyan jól esik nekem, kedves szerkesztő, hogy ezt konstatálhatom. Mi igazán nemes és nagy nép vagyunk . . .

G.—a.

Budapest, augusztus 1.

— **BUDAPESTI NAPLO.** Julius 31-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Személyi hír.** Dr. Donath Gyula egyetemi m. tanár ötheti szabadságra elutazott.

— **New-York küldötte a királynál.** Erzsébet királyné halála után New-York város községi képviselőtestületi ülésén Neufeld Emil a városi tanács tagja indítványozta, hogy New-York város küldjön részvét-iratot Ferenc József magyar királynak. A képviselőtestület egyhangyuan el fogadta az indítványt. A remek kivitelű, arany pecséttel ellátott részvétirat nemrég készült el és a képviselőtestület megbízásából Neufeld magával hozta, hogy azt ő felségének személyesen átnyújtsa. A bécsi amerikai követ már ki is eszközölte számára a királyi kihallgatást. A dologban érdekes, hogy a newyorki küldött homonnai születésű magyar ember, aki 23 évvel ezelőtt vándorolt ki Amerikába, ahol nagy vagyona és tekintélyre tett szert. Jelenleg köszönbánatulajdonos, városi tanácsos s több amerikai magyar egyesület elnöke. Ma érkezett meg Budapestre és innen Ischlebe utazik, hogy megbízatásának eleget tegyen.

— **Edvárd király Ischleben.** Londonból jelentik, hogy politikai körökben hirt jár, hogy Edvárd angol király nemsokára meglátogatja Ferenc József királyt Ischlebenben. A hírt még nem erősítették meg.

— **Eugénia császárné nagybeteg.** Cap-Martinban súlyos beteg fekszik III. Napoleon császár özvegye, a sorstól oly nagyon megviselt Eugénia császárné. Az orvosok már három évvel ezelőtt nyelvrákot konstataáltak és fáradozásuk csak odairányult, hogy a gyógyíthatatlan betegség fájdalmát lehetőleg enyhítsék. Azóta a betegség lefolyása rendes természetű volt. Az időnkinti operációk csak rövid időre enyhítették a fájdalmat. Legutóbb már annyira rosszra fordult a beteg matrona állapota, hogy nyelve megbé-
nult, ami a hetven esztendőes özvegy császárné életét minden pillanatban veszélyezteti.

— **Erzsébet királyné és az udvari orvos.** Az Ischleben minap meghalt báró Wiederhofer tanár, udvari orvosról elevenítik fel a következő epizódot. Az 1868. év tavaszán történt, amikor Wiederhofer először hívták meg a budai királyi várakba, hogy az akkor még aig léteztendő Mária Valéria hercegnőt, akinek egészségi állapota nem volt teljesen kielégítő, megvizsgálja. Wiederhofer, amint belépett a gyermekszobába, a királyné, balkarján a kis hercegnővel, mosolygva feléje közeledett és megkérte, hogy vizsgálja meg a gyermeket. Wiederhofer karjába vette a hercegnőt és enyhe, biztató szavakban nyugtatta meg a királynét. Természetesen nem mondta meg szabadon a véleményét, de lelkiismeretét megnyugtatóan kis idő múlva így szólt a királynéhoz:

— Felsőleges asszonyom, kegyeskednék a hercegnőt levetkőztetnünk.

A királyné kebre vonta gyermekét és tagadólag rázta a fejét. Erre az orvos megmagyarázta, hogy a diagnózist csak úgy állapíthatja meg, ha a gyermeket alaposan megvizsgálja. A királyné azonban továbbra is megmaradt elhatározásánál és hidegen bocsátotta el az orvost. Wiederhofer ezután kihallgatásra jelentkezett a királynál, aki meglepetten hallgatta az orvos panaszát.

— Hogyan gondolja ön ezt? Hisz a királyné okos asszony!

— Anyai érzékenység — mondotta Wiederhofer. — A hercegnő korához képest kissé fejletlen s ezt jól tudom, nem szívesen hallja a gyermek anyja. Különben is mielőttünk orvosok előtt nem szokatlan az, hogy a levetkőztéstől tartózkodnak.

A király erre megkérte az orvost, hogy másnap ismét jöjjön el, de előzőleg jelentkezék nála. Wiederhofer tényleg a király vezette be a királynéhoz és ezuttal a kis hercegnőt alapos vizsgálat alá vette. Utasítást adott, hogy a gyermeket hogyan táplálják és gondozzák. A megszabott kurának meg is volt az eredménye. A kis hercegnő napról-napra jobban fejlődött és gyarapodott. Fél év múlva aztán, amikor Wiederhofer a hercegnő születésnapja alkalmából a királynénak gratulált, Erzsébet királyné gyöngéden magához ölelte gyermekét és megköszönte az orvos fáradozását.

— Az egészség áldását — szölt Wiederhoferhez — leányom egyedül önnek köszönheti és biztosítom, hogy addig, amíg ön él, más orvos nem fogja őt gyógykezelné. — És úgy is történt.

— **Crispi állapota.** Nápolyból táviratozzák: A Crispi állapotáról ma reggel fél 8 óraker kiadott orvosi jelentés szerint a beteg aránylag nyugodtan töltötte az éjszakát. Erőállapota kissé javult, a szív működése könnyebb. Az idegbetegség tünetei állandók. Crispi emlékiratait, melyeket neje Paterno szenátornak adott át, általános érdeklődéssel várják. A teljes napló politikai életének 36 esztendőjére terjed ki. Hét további kötet kommentálja a naplót. Már Crispi betegsége kezdetén gondoskodtak arról, hogy senki át ne léphesse Crispi dolgozószobáját. Hír szerint azonban a rendőrség fogja kezét rá tenni az iratokra és ezt állítogató első, elvált nejeinek kívánságára teszi.

— **A király ajándéka a szultánnak.** Konstantinápolyból jelentik, hogy báró Calice osztrák-magyar nagykövet ma kihallgatáson volt a szultánnál, hogy hivatalosan átadja neki azt a két szürke mént, amelyet Ferenc József király ajándékba küldött. A nagykövet bemutatta a szultánnak a király küldötteit, gróf Széchenyi testőrőhadnagyot és Weckbecker udvari bi-tost. A szultán a Konstantinápolyba küldött udvari kocsisal maga elé vezettette a lovakat, amelyek nagyon megtetszettek neki. Gróf Széchenyi a Medsidjere második osztályát, Weckbecker az Ozmanje-rend negyedik osztályát kapta.

— **Perozel Dezső tutajon.** Perczel Dezső, a képviselőház elnöke július 29-én Liptóújvárotól időzött családjal együtt. Onnan tutajon Liptó-Szent-Miklóson, Olaszin, Rózsahegyen át egészen Fenyőhádig mentek. A tutajozás elég kellemesen, minden baleset nélkül ment végbe. Utközben Szentmiklóson egy cigányfiu a tutajon utazó előköléségek láttára a vízbe ugrott és a Vág erős árján át a tutajig uszolt és odatarította a süvegét Perczel Dezsőnek. A kegyelmes ur jól neveltet a dolgot és megajándékozta az élelmes purdét.

— **A menetelés.** A katonák így hívják, ebben az időben azonban találobb volna ez az elnevezés: — gyilkosság. Annál is inkább, mert sűrűn megesik az, hogy kidül a sorból egy-egy olyan legény, aki a teljes cakkumpakkal a testén nem bírja el azt a meleget, amit mi ingre vetkőzve nem bírnak el és a copf miatt, amit Khinában sokkal hamarabb fognak leengyni, mint Ausztria-Magyarország hadvezetésében, egészséges, derék katonafiuk pusztulnak el minden valamire való ok nélkül. Ez ellen tenni kell valamit, mert az ember erkölcsi egyensúlyát fölláztatja az a cinizmus, amivel katonák nap-nap után bejelentik a civil bagázsnak, hogy ennyi és ennyi ember halt meg rögtönösen a napzsúrás következtében és tiszserannyit vittek a kórházba. Hogy azokkal azután mi történik, arról már számot se adnak. Elkönnyelik őket, mint a boltban a gyapjúköteget. Ennyi volt, ennyi maradt. — Mi is megértünk annyit a katonai tudományokból, hogy a legénységnek meg kell tanulni azt, hogy hidoget, meleget tűrjön s hogy a katoná nem is katoná, ha nincs hozzáadva a hivatásához, hanem tessék emberségesen elvégezni ezt a munkát s ha majd ölni kell a legénység, hát tessék azt az ellenségre bízni. Es hol van a haditudományok okossága, ha véletlenül a legközelebbi háborunk, amiben különben ez a legénység nem igen vesz részt, télen ül ki. A nyári edzés ilyenformán még kárára van annak a nagy testnek, amelyet ma ok nélkül kineznek meg és ok nélkül tizedelnek meg. Annál is inkább ok nélkül, mert az idek nyár kivételes, ilyen réges-régen nem volt s talán egyhamar nem is lesz. Minek akarják hát hozzászoktatni a legénységet a specialitáshoz . . . Szóval: — a katonáknak sok szabad, a katoná állam az államban s minden olyan szó, amely kívülről érkező akarja befolyásolni a katoná-rendet, már eo ipso hiábavaló. Ebben az esetben azonban mégis remélünk egy kis józan kapitulációt. A halállal játszani nem szabad. A gyakorlatosdin üres tölténnyel lőnek. Ha a nap meleget is meg lehetne hamisítani, akkor semmi kifogásunk nem volna az ellen az emberkinzás ellen, ami most folyik a Rákoson. A nap azonban egész komolyan ül. Tessék tehát abbahagyni az emberölést.

*
Az éjszakai órákban jelenti a *Fővárosi Tudósító* című könyvmatos:

Üdvös és humánus rendelkezést bocsátott ki báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter. Tekintettel az országban fellépett nagy hősegekre, elrendelte, hogy a csapatok gyakorataikat addig, míg a meleg a normális fokra csökken, az éjféli órákban tartásuk meg.

— **Krügernek szobrot emétek.** Kevés halandóval történik meg az, hogy szobrot kapjon még az életében. Sokan a legeslegedemesebbek közül még a haláluk után se jutnak ehhez a tisztességhez. Itt van például a mi Krügerünk, Kossuth Lajos . . . Krügernek azonban már is szobrot emeltek, persze Európában, mert Transvaalban ez idő szerint nem bajoskodhatnak ilyesmivel. Drezdában, a boer-ház egyik fülkéjében állították fel az elnök szobrát. Főjén a cilindert, kezében a biblia. A talapzaton két relief van, Botha és De Wet s ez a felírás:

— *Alles Zai Recht Kom.*

Ez magyarul annyit jelent, hogy minden jog érvényesül. Azonkívül az is rá van írva, hogy: éljen Transvaal és a szabadság.

— **Hegedűs miniszter Makón.** Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter Szterényi József miniszter tanácsos, továbbá Babó Lajos, Kristóffy József és Tallián Béla országgyűlési képviselők kíséretében ma Makóra érkezett, melynek a miniszter Dessewffy Sándor csanádi püspökkel együtt vednöke. A minisztert megérkezésekor Cserenyés János polgármester a város nevében üdvözölte. A vasutról a miniszter egyenesen Dessewffy püspökhöz hajtatott szállására. A küldöttség tisztelegése után a kiállítás ünnepes megnyitása következett. A kiállítás területén Hervey kiállítási bizottsági elnök üdvözölte a minisztert, aki ezután közel másfél óráig tartó körútjában megismerlette a kiállítást, mely nemcsak Makónak fejlődő házi és mezőgazdasági iparát, hanem a környék most talpra állított kispáros osztályának törekvéseit is szépen mutatja be. Különös érdeket kellettek a háziipari szövöttek áruk, valamint Makónak és vidékének fejlett butoripara. A szemle után, mely alatt Hegedűs Sándor miniszter lelkes ovációkban részesült Dessewffy Sándor püspök, vednök tiszteletére, fényes ebédet adott. A miniszter még a ma té vissza a fővárosba.

— **A zágábi szerelmi dráma.** Zágárból táviratozzák, hogy a törvényesiek feloldotta a járásbírósnak dr. Trezicsre kimonodott két havi jogságra szóló ítéletét. A megoklás szerint nincsen bizonyítva, hogy Trezics házassági ígérletét a nevelőnővel folytatott benső viszonyának kezdetén tette volna. Trezicsot szabadlára helyezték.

— **Hazai ipar.** Valahányszor a külföldi gyárosok a magyar ipar rovására valami körmondfont szédelést fundálnak ki, mindannyiszor marad egy kis vigasztalásunk. Az, hogy már érdekes kerülő utra térnie az üzleti spekulációnak, ha Magyarországon célt akar érni. Mikor tehát beszámolunk arról a szédelésről, amelynek a nachodi szövőgyár a szerzője, egytuttal konstátálnunk kell, hogy a magyar ipar föllendítésére megindult mozgalom üdvös hatását érezzük abból a nagy örököséből is, melylyel az osztrák és eseh iparvállalatok termelvényeiknek Magyarországon piacot iparkodnak szerezni. Szegedről írják, hogy egy külföldi gyár iparunk elnyomására már nem is vágszik meg avval, hogy vázsongyártmányaira ezt az oly sok visszaéléstnek áldoztatja eszt jelszót írja: Hazai ipar. A nachodi szövőgyár e jelszó fölé odabigyeszti Magyarország címerét is, melynek használata tudvaleg még Magyarországon is csak külön miniszteri engedély alapján van megengedve. A lelkiismeretlen üzérkedésnek nagyon hitvány formája ez, mikor országunk címerét merik fölhasználni saját ipari érdekeink ellen, sőt egyenesen azért, hogy vásárló közönségünket megtévesztsék. Résen kell lennie a magyar fogyasztó közönségnek, hogy az ilyen merényletekkel szemben a kellő módon járjon el s bárhol nyomára jut ennek vagy ehhez hasonló hitvány üzérkedésnek, legott követelje, hogy az áruk igazi provenienciájára vonatkozólag fölvilágosítást adjon a kereskedő. A magyar iparmozgalom, mint minden oly üdvös mozgalom, mely a kormány köréből indul és amelyet a kereskedelmi miniszter nagy erélylyel folytat, csak akkor lehet igazán üdvös, ha a közönség a kormányzatot a mozgalom kijátszására irányuló törekvések meggátolásában kellő erélylyel támogatja. Csakis ez esetben alakulhat ki a magyar iparvállalatok állandó fogyasztó közönsége. A nachodi szövőgyár - bécsi képviselősége az, mely ezuttal kihívja a legszigorubb ellenőrzést, mert ez a képviselőség az, mely a magyar címerrel fölmeri használni arra, hogy félrevezető törekvéseinek egérvél.

— **Daudet fia.** Párisban, mint onnan táviratozzák, Leon Daudet, Daudet Alfonz fia, súlyos feltételek mellett párbajt vívott Gerault-Richard hírlapíróval. Négyezer csapattal össze a felek s Daudet a karján súlyosan megsebesült. A párbajra hírlapi polémia adott okot. Gerault-Richard a Petite Republicében *gyalázatnak* mondotta, hogy Daudet a Libre Parolénál együtt dolgozik Drumonttal, aki pedig *La fin d'un monde* című művében annyira megrágalmazta. Azonkívül szemére vetette Daudetnek, hogy Victor Hugo monokáját csakis a *milliót* végett vette nőül, továbbá, hogy a Hugo-Lockroy-családra való tekintettel meggyözdöse ellenére mellőzte az egyházi esketést. Az esetet csak érdekesebb teszi, hogy Jeanne Hugo már rég el is vált Daudetől.

— **Ne bánts a magyart!** Emlékeztet még az a zajos este, amely Nagyszomben lezajlott az Uránia-színház ottani vendégcsereplése alkalmával. A szász közönség az éretlen subanc elemek kezdeményezésére nagy tüntetést rendezett a magyar nyelvű felolvasás ellen. Lehurrogták a felolvasót, közben persze az egész magyar nációt is és a rendőrség képviselője hiába szónokolt esendőt. Csak annál, nagyobb lett a láрма. A tüntetők közül a leghangosabbak, köztük egy Bille Katalin nevezetű kisasszony ellen is megindították az eljárást igazatá vétsége miatt, a szebeni királyi ügyészség azonban elejtette ellenük a vádat. Idáig ismeretes a történet. Most azonban az is kisült, ami azután történt. A kolozsvári főügyészség nem igen volt megelégedve azzal az állásponttal, amelyre a szebeni ügyészség helyezkedett s keményen megróta a szebeni ügyészséget azért, hogy egy ilyen exponált helyen és ilyen erőszakos és durva magyarelles tüntetéssel szemben — még csak nem is vádol. A szebeni ügyészség azt hitte, hogy mégis csak neki van igaza s megfelelően a megrovást az igazságügyminiszterhez. Hanem csalódott. A miniszter megdicsérette és helybenhagyta a kolozsvári főügyészséget a megrovásért.

— **Ziethen meghalt.** Ziethen Albert, akinek póre a nyolcvanas évek közepén oly nagy szenzációt keltett Németországban, ma — mint tudósítónk Berlinből táviratozza — a werbergi börtönben meghalt. Ziethen 1884-ben halálra ítélték pusztia gyanura, hogy feleségét meggyilkolta. Lindau Pál, Liebknecht s több más kiváló térifu mozgalmat indított, hogy kiderüljön Ziethen ártatlansága, de a legfelső törvényszék elvetette a semmisségi panaszt. A mozgalomnak mégis meglett az az eredménye, hogy a halálos ítélet életfogytig tartó rabságra változtaták.

— **Halál az udvaron.** Szomorú módon halt meg egy *Keoskeméti* Pál nevű aradi ember. Mint tudósítónk táviratozza, ma háza udvarán szélütés érte, amikor a házban rajta kívül senki sem volt. Arra vetődtek az udvarban szabadon járó disznók s hasát, gyomrát, fejét kikezdték s róla a húst a felismerhetlenségig leették. *Keoskeméti* szívbjajos volt.

— **Beszélgetés Tolstójjal.** Ezelőtt nyolc esztendővel csunya világ volt Oroszországban. A kormány nem igen törődött azzal, hogy mit csinál a sok éhező s az udvar so tett ki magáért valami tulságosan a segítségben. Akkor aztán fölszedelőzködött a most már kétszer is kiközösített Tolstoj Leó, bejárta az inséges falvakat s pénzt, élelmet és ruhát osztott ki a gyámoltalan nép között. Ebben az utjában találkozott vele Jules Huret. Huret francia riporter és pedig egy a legjobbak közül. Specialitása az, hogy korának majdnem valamennyi nagy emberével *beszélgeltetett*. Megelégszik a tolmács szerepével, de azt a szerepet jól betölti.

Huret Kleklatki faluig ment elébe Tolstojnak. Az apostol azután vasutra ült s a Tulába induló vonatnak egyik harmadosztályu, kemény deszkailésű kocsiában foglalt helyet és ott beszélt a kényelmetlenül feszengő Huretnek mindenéléről. Franciaúl beszélt a jaszna-polyánai remete, még pedig hibátlan kiejtésű, tökéletes franciasággal. A francia irodalomra térült a szó, amelyet Tolstoj bámulatosan ismer. Megemlékezett Rosnyról, aki akkortájt megjelent műveiben szociális témákat pendített meg, majd Zolára térve, ezt mondotta:

— Egy orosz lapban olvastam a „Débauché” néhány lejezetét. Mondhatom, nem éppen kiváló mű. Sőt unalmas. Csupa menetelés, vonulás, amelyhez egykorú följegyzésekből szedte az adatokat, de mindez nem érdekes. De a *Germinál*, az előtt le a kalappal! Ez már nagyon szép és kitűnő munka.

Ravachol dinamit-merénylete akkoriban tartotta lázban az elméket. Érdekesen nyilatkozott Tolstoj ezzel kapcsolatban az anarchizmusról. A mai állammal ő sincsen megelégedve, de a tett propagandáját azért kárhoztatja:

— Reclus — ugymond nem terrorista és erőszakosságot el nem követne. Magam is ilyen vagyok. A világon két erkölcsi állapota létezik az embernek: az egyik, amely abban van, hogy megsokszorozza anyagi élvezeteit, a másik, hogy lehetőleg korlátok közé szorítsa, mert így kevésbé árthatnak embertársainak. Más szóval, kétféle ember él a földön: az olyan, aki anyagiilag sokat kíván élvezni (és ezek közül való voltam én is), meg az olyan, aki mindenekelett erkölcsi gyönyörűségeit akarja fokozni (s ilyen vagyok ma én is).

— Hisz-e ön a haladásban?
— Hiszem, hogy a dolgok változhatnak és javulhatnak. De nem hiszem, hogy a dolgok haladása párhuzamosan kövesse az eszmék haladását.

— Mi a véleménye a kollektívizmusról?
— A kollektivistá társadalomban mindenki tisztviselő, hivatalnok volna. Már pedig anyagioknak kellene lenniük azoknak a hivatalnokoknak, hogy valóra váltsák a marxista ideált.

Igen érdekesen nyilatkozott Tolstoj, a nő lélek alapos ismerője, a nőről is.

— Személyes tapasztalásom azt mondja, hogy a nők alsóbbrendűek a férfiaknál. De ez csak egy okkal több arra nézve, hogy ugyanolyan jogokban részesültek őket, a minőkben magunknak részünk van. Mindenekelett nevelésükre kell vetni a fősúlyt. Ha megmaradnak eddigi korlátoltságukban, nincsen módja a fejlődésnek. Emeljék fel őket! Emeljék fel őket méltóságuk és jogaik tudatára!... Hogy pedig a nő csakugyan alsóbbrendű lény a férfiaknál, arra nézve nincsen kétség. A nők közül sohasem támadt vállalatpító, sem nagy filozófus. Mert agyvelejük nagyon gyöngye... De még egyszer mondom, annyi nem elégséges ok arra, hogy társadalmilag is lesüllyesszük őket. A szláv nők már kezdenek is társadalmi kötelességeik tudatára ébredni.

A beszélgetést a vonatnak az állomásra robbogása szakította meg. Tolstoj kiszállt Tulában, hogy jaszna-polyánai birtokára menjen ki. Meghívta Huret-t is, de a francia újságíró azt hitte, hogy terhére lesz Tolstojnak és nem fogadta el a meghívást.

— **Halálozás.** Berlinből jelentik, hogy *Bosse* Róbert volt közoktatásügyi miniszter ott meghalt. Az egykori miniszter, aki jogot végzett, 1870-ben került mint előadó-tanácsos a kultuszminisztériumba, két évvel később az államminisztériumban működött 1889-ben pedig államtitkár lett a belügyminisztériumban. Elnöke volt annak a bizottságnak is, amely a német birodalom polgári törvénykönyvének a kidolgozására alakult. 1892-ben mint gróf *Zedlitz* utóda átvette a porosz közoktatásügyi tárcát, amelytől néhány esztendővel ezelőtt vált meg. Az elhunyt irodalmilag is működött.

Major Károlyné tegnapi rövid szenvedés után, életének 49-ik évében meghalt. Halálát nagyszámú családján kívül kiterjedt rokonság gyászolja.

— **Utazás a vonat alatt.** Három szegedi ember, akinek a neveit ismerni kell az utókornak is, tehát Boka Mihály, Nagy Pál és Makra Ferenc, haza szeretett volna menni Temesvárról. Azonban nem volt pénzüik. Közönséges eszű szegény ember ilyen esetben a nyakába veszi az országútát és megindul gyalogszerrrel, vagy fölkerézkedik valami alkalmi kocsiira. Ők azonban nem közönséges eszű emberek s kifundáltak, hogy fölülnek a vasuti kocsik alatt levő fék-összekötő rudakra s úgy jutnak majd haza. Hát egészen odáig nem jutottak el, de majdnem odáig. Zsombolyán tudniillik majd a fejükre koppintott az a lakatos, aki a kalapácsal végig járja a kocsisort és a kerekekre kopogtatva a hangból itéli meg, hogy van-e valami baja a keréknek, vagy nincs. Leintette tehát a már induló vonatot s a három szegedi ember utazásának ezuttal ité vége van. Kettő olmonkult az éjszaka sötétjében, egyet pedig lefűleltek a zsandárok. A vonat is követeli rajtuk a jegy árát, pedig hát nincsen igaza. Annak a vonatnak egy utasa se fizette meg olyan drágán a fuvarát, mint a három szegedi ember. Ha lepottyannak a rudról, az életüket adták volna ezért a kis utért.

— **Betörés a szegedi kaszárnyába.** A Szegeden állomásozó negyvenhatodik gyalogezredben nagy izgalommal kutatják egy vakmerő betörésnek a tettesét. Az ezredet ma nagy meglepetés érte. Havifizetés napja lévén, az ezredpénztárt kezelő tiszt, mikor reggel iölnyitotta a pénztárt, rémülten látta, hogy a vasláda tartalmát valaki, eddig még meg nem állapított összeg erejéig kifosztotta. A vaspénztár ienekén óriási ür tátongett, amely teljesen azonos nagyságu volt az ezrediroda padlózatán talált nyílással. Nyilvánvaló lett, hogy a betörő a pincén keresztül haladt addig a helyig, amely megfelelt az ezredpénztár fekvésének. Itt aluról bontogatni kezdte a falat, amíg betörőszerszámai az ezredpénztár faalapjába ütözköztek. Ezt már könnyű volt keresztülülni és a pénztár belsejéhez férközni. Azt bizonyosra veszik, hogy ezt a pártár ritkító kaszabarablást csak olyan gonosztevő követhette el, aki alaposan kitanulmányozta a kaszárnya földalati utjait. Eppen ezért nem is vonta bele a vizsgálataba az ezredparancsnokság a rendőrséget, hanem saját hatáskörében indította meg a vizsgálatot. A betörésről jelentést küldtek a temesvári hadtestparancsnoksághoz.

— **Jules Verne megvakult.** Aki annyi gyönyörű, szindus képet festett regényes elbeszéléseiben az ifjúság számára: Jules Verne, a fehérhajú regényíró megvakult. Nem látja többé a tengereket, amelyek mélységeiből annyi szép kincset hozott fel, nem látja a tropikus virágokat és őserdöket, amelyeken hőseit általvezette, nem látja az ég csillagait, amelyeket oly közel hozott a földre. Szegény öreg Verne, szomorun s világtalanul ül Amiensben...

— **Egy török leány tragikus halála.** Konstantinápolyban különös körülmények között halt meg egy gyönyörű huszesztendő török leány, Musztafa bégnék, az egyik kerületi főnöknék a leánya. A hirtelen halál, úgy jelentik, összefüggésben van a szultán legutóbbi irádójával, amely az európai nevelőnőket kintlítja Törökországból. A szép leány, akit teljesen európai szellemben neveltek, nem tudott megvalni európai nevelőnőjétől, s ezen való bánatában meghasadt a szíve. Apja sógora Haznadar Usta szultánának, akit a szultán lakosztályában kiütött tűz miatt száműztek a háremből.

— **Házasság.** Gróf *Széchenyi* Dénes kamarai, főrendiházi tag augusztus 10-ikén tartja esküvőjét a somogyenyi *Ladonban Özevgy Wurmbrand-Stuppach Gundalkker* grófnő leányával, Terézcel.

Erkel Mariskát, *Erkel* Gyula zenetanár leányát *Óváry Toldy* János, *Óváry* Lipót országos levéltárnok fia augusztus hó 3-án esti 6 órakor vezeti oltárhoz az úpesti római katolikus nagytémpomban.

Aschner Lipót, az Egyesült Villamosági Részvénnytársaság osztályfőnöke eljegyezte *Czettel* Jolán kisasszonyt, *Czettel* Zsigmond leányát Budapesten.

— **A privyvelé választás után.** *Clair* Vilmos a F. M. K. E. főtitkára és a Magyar Távirati Iroda nyitrai tudósítója a privyvele választásra vonatkozólag a következő nyilatkozatot küldte nekünk:

Nyilatkozat. Én világosan beszéltém és nem sértegettem. Bonitz Ferenc ur félrebeszél és sérteget. A sértegetésért más uton keresek elégtételt. Itt csak ismételni kívánom, hogy a privyvele választás alkalmával az inzultus özevgy gróf *Andrássy* Manonával és leányával *Andrássy* Irma grófnővel történt meg. aki tudvaleg följérzett herceg *Esterházy* Miklósné és most is Bajmócon tartózkodik. A *Gothai Almanach* utba igazíthatja az *Alkotmányt*; Bonitz urat, ha úgy tetszik, majd csak magam igazítom utba.

Clair Vilmos.

— **Bonnban elitelt magyar.** Bonnól jelenté egy távirat, hogy ott ma egy *Fablon* Ferenc nevű budapesti kőfaragót két évi börtönre ítélték. *Fablon* egy időben Münchenben, Nürnbergben és utóljára Bonnban lakott és temérdek szélhámoasságot követett el.

Anarkista merénylet Zola ellen. Miért, miért nem, Zola ellen merényletet akartak elkövetni az anarkisták. Szerencsére nem sikerült gonosz tervük, de bizonyítékokat találtak, amelyek kétségeltelenül teszik, hogy komoly merénylet-törvél van szó. Párisban egy rendőr a reggeli órákban Zola házában kapujában dinamittal és patronákkal telt pih-dobozt talált, mellette gyújtó-készülék volt s az egész le volt takarva egy nagy zsebkendővel. Hogy Zola ellen akartak az anarkisták merényletet elkövetni, azt annyival bizonyosabban veszik, mert a rendőrség is kapott ma délelőtt névtelen feljelentő levelet, amely az esetet tudomására hozza a rendőrségnek. Most kutatnak az anarkisták után.

Bertalan Lajos temetése. Bertalan Lajost, a földmivelési minisztérium elhunyt osztálytanácsosát ma délután helyezték örök nyugalomra. A temetésen nagy és előkelő közönség között megjelent a földmivelési minisztérium tisztikara, nemeskéri Kiss államtitkár vezetése mellett. A holttestet a délibáb-utcai gyászházban Stieber Vince apátplébános szentelte be s azután megható búcsuzatát után kivitték a kerepesi úti temetőbe.

Cséhék és németek. A cseh-német kutya-macska viszony még a kánikula-időben is a legszebb virágokat termi Csehországban. Pilzenben a cseh lakosság újabb időben ismét ellenségesen viselkedik a németekkel szemben. Tegnap este a cséh nagy tömege tüntetve és kiabálva végig vonult az utcákon és Schreiner képviselő lakása előtt macskazenét csaptak, ablakait pedig beverték. A rendőrség szétverte a tüntetőket. Éjjel egy sereg cseh a Pilsenerhof című német vendéglőbe vonult, bár a vendégöszt tildakozott ellene, hogy asztalait mellett letelepedjenek. A cséhék azután erőszakos módon viselkedtek, a bútorokat összetörték és az ablakokat beverték. A rendőrség közbelépett, de a tüntetők közül egyet sem fogtak el.

Befejezésül. A Diner-Dénes József, a Berliner Tagblatt budapesti tudósítója és a Magyar Távirati Iroda közt ímerült ügyben még a következő sorokat kaptuk:

A Magyar Távirati Iroda ugylátszik csak egyetlen egy sajtóhába kivételével lenntartja a pozsonyi színházra vonatkozólag terjesztett híret. Nyilván azért, mert nem értette meg a miniszteri leiratot. Bár joggal követelhető egy állandag szubvencionált irodától, hogy olvasni tudjon: mégsem tartom a magam feladatának, a Magyar Távirati Irodát e részben kiiktatni. De vissza kell utasítanom a nevezett iroda nyilatkozatának azon részét, amelyben, bár az ösztintes bátorsága nélkül, a sorok közt, szemeli tulajdonának eljáratásával vádol. Ha a Magyar Távirati Iroda igazgatója dr. Radó S. ur ezen véleményem van, akkor mondja meg nyíltan, akkor tegye meg ellenem a szükséges lépéseket. Felvilágosításul szolgáljon azonban a következő: 1. a Távirati Iroda hírei, habár gyakran a fantáziából erednek is, még korántsem szemeli produktumok. 2. Tudtommal sohasem vettem át híreket a Távirati Iroda* könyvomatosa iveriből, hanem mindig — és így a kérdéses esetben is — a lapok reprodukciójából. 3. Nincs oly törvény, sem szokás, amely szemeli produktumnak tekintene a híreket, hisz ez esetben lehetetlenül válna a mai kor fejlett zurnalistikája. A magam részéről ezennel befejeztem tekintem a hírlapi polemiát.

Diner-Dénes József
a Berliner Tagblatt budapesti levelezője.

Bölos példaadás. A tüdővészellenes kongresszusnak mutatkoznak már üdvös hatásai. A tüdővész terjedésének egyik főokul tudvalevőleg a köpetet mondották a kongresszuson, s ez ellen a legmesszebb menő óvintézkedéseket ajánlották. Mint most értesülünk, Kolozsvár városa már is megszivlette ezt a figyelmeztetést, s a városi tanács kebelében követésre méltó mozgalom indult meg. A legelsővidebb idő alatt a tanács szigorú rendeletet ad ki, melyben pénzbüntetés terhe alatt megtilja az utcákon és nyilvános helyeken a köpködést. Minthogy pedig Kolozsvárra nagyon sok vidéki paraszt jár be, hogy a tilalom híre elterjedjen, a tanács pár heti határidőt tűz ki, melyen tul mindenki, aki a rendelet ellen vét, pénzbüntetéssel büntetnek s az így befolyó összeget tüdőbajosok számára épülő szanatóriumra fordítják.

A Figaro ügye. Párisból jelentik, hogy a kereskedelmi törvényszék előtt tegnap folytatták a Figaro bírónak tárgyalását. Seligmann ügyvéd, a felügyelő-bizottság jogi képviselője Perivier jelenlegi és Rodays volt szerkesztő ellen azt a vádat emelte, hogy saját céljaikra használták föl az új részvények kibocsátásának előmozdítására szánt jelentékeny összeget; azonkívül a lap pénzügyi igazgatója négy év alatt 1,314.000 frankot vett ki a pénztárból, amelyvel eddig nem számolt el. Szóval a Figaro botránja nőtön nő, mert az ellenfelek kölcsönösen új leleplezésekkel fenyegetőznek.

Öngyilkos kereskedő. Pécsről táviratozzák, hogy Heszter Gyoson, aki nemrég jómódu kereskedő volt, ma délelőtt felakasztotta magát. Anyagi gondok kergették a halálba.

Üdvarias rablók. Sátoraljaújhegyről írják: Hirschfeld Mór földbirtokos aratonépének, az aratás befejezése után, mulatságot rendezett, mely éjféltájban ért véget. Mindenki nyugovóra tért, midőn négy álarcos rabló jelent meg a kastélyban. Betörték a gazda hálószobájába és Hirschfeld melléke revolvort szegezve, pénztét követelték. Hirschfeld odaadta a kéznél levő 360 koronát, de a rablók ezzel nem elégedtek meg, hanem az ékszereket is követelték. Ezek azonban Hirschfeld feleségének és két felnőtt leányának hálószobájában voltak. Az egyik rabló be akart hatolni ide is, de a többiek visszatartották azzal, hogy nem illik éjjel a hölgyeket zavarni. Beküldték Hirschfeldet, hozza ki ő. Hirschfeld ezt meg is tette. A rablók erre eltávoztak, fenyegetőzve, hogy ledlik az egész családot, ha zajt mernek ütni. Hirschfeld másnap feljelentette az udvarias rablót, akiket most a csendőrség nyomoz.

Tüntetés Lembergben. Lembergől jelentik, hogy az odaváló diákok tegnap hazafias ünnepet rendeztek az 1848-ban kivégzett lengyel szabadságharcosok emlékéül. Az ünnep után a diákok a Goluchowski-emlék elé vonultak, hogy tüntessenek, de a rendőrség emberei körülvették az emléket s nem boosátották közelőbe a tömeget. A tüntetők azután a szomszédos utcákon hazafias lengyel dalokat énekeltek. Az emléket egész éjjel őrizték a rendőrök.

Betörők a háztetőn. A rendőrségnek tegnap valaki értésére adta, hogy az éjszaka betörést fog-nak elkövetni Maurer Jakabnak a Király-utca 11. sz. alatt lévő ékszeres boltjában. A rendőrség Volarics és Kádár detektiveket lesbe állította s a ház környékén azonkívül több rendőrt is elhelyeztek. Három betörő csakugyan megjelent s belopódtak az ékszerész boltja mellett lévő üres helyiségbe. Éjszaka azután kiszedték a választófal tégláit és bementek az üzletbe. Zsákba rakták a sok ezüst- és aranyemüt s már hajnalodott, amikor az üres bolthelyiség udvari ajtaján el akartak távozni. Ott már a két detektiv fogadta őket. A betörők látván a veszedelmet, elhajították a zsákokat s a nagy udvaron menekülni próbáltak. Főlszaladtak a padlásra s onnan a háztetőre. A detektivek mindenütt a nyomukban jártak. Egyik betörőt elfogta egy polgári rendőr. A háztetőn veszedelmes hajszá következett, minden pillanatban lebhathattak volna a betörők és a detektivek. Az egyik üldözött ember átugrott a háztetőn a Rombach-utca-ba s a 13. számú házban leereszkedett az udvari folyosóra. Kádár detektiv követte s rövid keresés után megtalálta egy üres lakásban. Ezalatt Volarics detektiv a másik betörőt hajszolta, aki a Rombach-utca 9. számú házban ereszkedett le a tetőről. Ott azután megcsipette a detektiv. Az elfogott betörőket bevitték a főkapitányságra. Mind a három rovott multu csavargó: Ruusi Antal, Csirke József és Conrad István a nevük. A betörőhajszát természetesen nagy közönség nézte végig az utcán.

Szerencsétlenség a tengeren. Hamburgból táviratozzák, hogy az Emma gőzhajó az Északi-tengeren ma elsüllyedt. Schade kapitány és az egész személyzet a tengerbe fult.

Rendőri hírek. Szöllösy Anna 21 éves hivatalnoknő ma a Bajza-utca 40. szám alatt levő lakásán gyufaoldatot ivott. A mentők nyújtottak neki első segílyt s azután lakásán hagyták. Az éjszaka egy rendőr bevitte a Hungária-úti órszobára Vezdovics Mihály 22 éves napszámot, aki alaposan berugva garázdálkodott az utcán. Az órszobán fottyatta a rakoncátlanokdást, mire egy rendőr kardot rántott és a fején, karján, derekán összevagdosta. A mentők a súlyosan sebesült embert a Róknakórházba vitték.

Ös-Budavára. Érdekes esteje lesz holnap, pénteken a Városliget közkedvelt nagy nyári mulatóhelyének, az új vezetés alatt szépen virágzó Ös-Budavárnak. Ma lép tel ugyanis első ízben a remek, egészen új, nagyszerű számokból összeállított augusztusi műsorban a nagy variété-színpadon Amerika legnagyobb variété-attrakciója a The Louisiana Amazon-Guard nevű néger énekesnő-csoport, amely ezuttal először játszik Európában. Azok, akik külföldön már látták e világhírű különlegességet, a legnagyobb elragadtatással nyilatkoznak róla. A vállalat agilis igazgatója Friedmann A. óriási áldozatok árán nyerte meg e társulatot rövid vendégzereplésre és így Ös-Budavára utcai é terei — ha lehetséges — még színtel-tobbak lesznek, mint eddig, mikor mindenki, aki a kiálhatatlan hőség elől menekülni óhaj, a mulatóhely hűvös légréteit keresi fel.

Cigányzene a Telefon Hirmondóban. A Telefon Hirmondó összes állomásain keresztül ma este cigányzene lesz hallható. A zeneközvetítés 8 órától 11 óráig tart, de félbeszakítja ezt a tözsedolvasás, amely 8 óra 15 percek van és a fél 10—10 óráig tartó este felolvasás, amelynek keretében az est folyamán érkezett legújabb híreit olvastatja fel a beszélő újság. A cigányzene-átvitel, amelyet előfizetőinek szórakoztatására közvetít a Telefon Hirmondó, az Emke-kávéház-ból történik, ahol Zöldi Marci zenekara játszik.

(x) **Csusz és köszvény ellen elismert legkitünőbb szer a Zoltán féle kenőcs.** A 2 korona. Zoltán Béla gyógyszerárban, Budapest V., Sétány-utca és Szabadságtér sarkán.

(x) **Uj! Crème sans graisse.** Pár nap alatt minden arcot fehérré és gyengédde varázsol. Ár 1 kor. 20 fillér. Főrakár: dr. Kovács Ernő gyógyszerár, Budapest Gyár-utca 17.

NYÁRI ÉLET.

A főpincér, zivatarban.

— Jelenet. —

(Nyári vendég, nagyon sok vendéggel. Előbb csak néhány kövér esőcepp hull az égből, aztán egyre sűrűbben jön az áldás Távoli, de egyre közeledő mennydörgés.)

Egy vendég: Szent isten, esik az eső! Fizetni!

A másik: Fizetni!

A többiek: Fizetni, fizetni!

A főpincér (megjelenik a terrasszon. Harsány hangon): Vihar! Mindenki a fedélzetre!

(A pincérek elállják az összes kizárásokat.)

A vendég: Fizetni! Fizetni!

A főpincér: Azonnal, kérem!

A vendég: Ha nem jön rögtön, itt hagyom!

(A főpincér a kijárásk felé néz, s miután meggyőződött, hogy innen szökni nem lehet, nyugodtan meg számolni egy másik asztalhoz.)

A vendég (ordítva): Fizetni!

A főpincér (a másik asztalnál): Ötven és huszon-négy, az kilenvenhat és egy kenyér... Azonnal!... és egy kenyér az egy forint tiz, meg egy pohár sör, az egy hatvan. Jövök, kérem!

A vendég: Na hála istennek, csak hogy itt van.

Hát mi is volt? (A feleségéhez fordul): Mid volt neked?

A feleség: En nem tudom. Valami izé.

A főpincér (felírja): Hatvan.

A vendég kis fia (akit pedig senkise kérdezett): Nekem volt egy kanyarom a télen.

A vendég: Fogd be a szád. Mi is volt?

A főpincér: Kérem, tessék sietni a bemonással.

mert mindenfelé hívnak. Volt sör?

A vendég: Három krigl.

A kis fia (akit pedig senkise kérdezett): És egy schnitt.

A vendég (gyilkos pillantással a fia felé): Igaza van, majdnem elejejttem. Egy schnitt is volt.

A főpincér: Egy forint husz.

A vendég: Hogyan?

A főpincér: Husétel hatvan, három krigl és egy schnitt negyvenhat, összesen egy forint harminc.

A vendég: Most meg már harminc?

A főpincér! Nem. Negyven. (Főlr ötvenet.)

A vendég: Aztán volt, volt...

A főpincér: Tessék sietni, már zuhog.

A vendég: Volt egy borjuvesés, de nem tudom,

kis adag-e, vagy nagy adag...

A kis fia (akit pedig senkise kérdezett): Nagy adag.

A főpincér: Ugyis mindegy. (Pokoli gyorsasággal főlr két nagy adagot): Siessünk, siessünk, más nem volt?

A vendég: Sajt. Valami francia neve volt.

A főpincér: Grójer?

A vendég: Igen, igen. Azt hittem grossé a neve.

A főpincér: Ez is mindegy. (Főlr két Camembertt.)

Három forint kilenven. Slussz?

A vendég (a feleségére néz): Azt hiszem, más nem volt.

A kis fia (akit pedig senki se kérdezett): Vese velővel is volt.

A főpincér: Gyönyörű gyerekek van. Soba még nem látam ilyen szép kis fiut. Négy forint harminc.

A vendég: Más nem volt.

A főpincér: Négy forint negyven.

A vendég: Adjon vissza öt forintból.

A főpincér: Azonnal, kérem. (Éltszalad a pénzzel): Mindjárt váltok.

(Az eső úgy zuhog, mintha öntenék. A harmadik asztaltól áthal-latszik a főpincér hadarása: „Husa meg husz, az hatvanoktó.”)

A vendég: A pénzem! Mi van a pénzemmel?

(A villám lecsap a közelben. Nagy sikoltás): Szaladjunk, vigye ürdög azt a pár hatost! (Elrohannak. A főpincér): Pista, hol a fenében vagy?

A kis fia (aki közben a szomszéd asztalról ellopta a borralvót): Nekem is legyen valami.

A főpincér (utánuk ordít): Hé! Hát a borralvót?! —o.—

SZÍNHÁZ, ZENE.

A városligeti szinkörben pénteken harmincadszor kerül színpa Feld Mátyas Ócska brigádéros című kacagató, parodisztikus bohózata, melynek minden eddigi előadását telt ház nézte végig. Ziehrer Svihakok című bájos zenéjű operettje, melynek előadását ugyancsak mindig telt ház nézi végig és ezért a vidéki színházgazdák valamennyien megszerették az előadás jogát. Legközelebb Németh József, a Népszínház kitünő komikusja fog vendégzerepleni Szigetly József Nöemancipáció című énekes bohózatában.

Hangverseny Tusnádfürdőn. Nánásy Géza a Vigszínház tehetséges fiatal tagja, tegnap tartotta hangversenét Tusnádfürdőn. Erdély gyönyörű nyá-

ralóhelyén. Szép csengésű hangjával pompás előadásával s jóízű, életből ellesett alakjaival nagy hatást keltett s valóságos tapsviharra ragadta a nagyszámú és előkelő közönséget, melynek sorában teljes számmal jelentek meg a fürdőtelep romániai vendégei is.

**** Kisfaludy-színház.** A rendőrség főkapitánya ma azt jelentette a színházfővárosi tanácsának, hogy az ó-budai Kisfaludy-színház igazgatósága részére kiadott színelőadások engedélynek az érvényességét egy évre, vagyis 1902. évi július hónap 31-ikéig meghosszabbította.

Nyílttér.

Dr. Berger Ferenc

szaj- és fogbetegségek szakorvosa lakását augusztus hó 1-én
IV. Váci-utca 5. (bejárat Kishíd-utca 9.)
helyezte át.

Az „Általános takarékpénztár és hitelszövetkezet”

irodnhelyiségei

V. Sas-utca 24. sz. a. vannak.

(Az e rovat alatt közöltnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ Okirathamisítással vádolt ügyvéd. Emlegettük, hogy dr. Saffary Kálmán, a szolnoki törvényszék vizsgálóbírája dr. Markbreit Gyula fővárosi ügyvéd ellen magán- és közokirathamisítás és hamis tanuadás büntetésében való részessége miatt elrendelte a vizsgálatot. Az említett végzés 1901. július 24-én, 5910—B. 1901. szám alatt kelt s tizenhárom oldalon keresztül magyarozza a vizsgálat elrendelésének szükséges voltát. A végzés e bűnpör történetének ismertetése után képpen csoportosítja Markbreit Gyula ellen a nyomozás során beszerzett terhelő bizonyítékokat:

A szolnoki királyi ügyészség dr. Markbreit Gyula ellen magán- és közokirathamisítás büntetése, két rendbeli hamis tanuadás büntetésében való részesség miatt, Gyiraszin Sándor és Fazekas Béla ellen pedig magánokirathamisítás büntetésében való részesség és hamis tanuadás büntetése miatt a vizsgálat elrendelését indítványozza azon az alapon, mert a törlési rendes pör és a budapesti államrendőrség által teljesített nyomozás adatai nyomtatékos gyanúkat nyújtottak arra nézve, hogy a Budapesti 1895. évi szeptember hónap első napján kelt ajándékozási szerződés, amelynek alapján dr. Markbreit Gyula elsőrendű terhelte javára jogok is bekebelezettek, hamis, hogy a hamisítást a terheltek együtt követték el és hogy Gyiraszin Sándor és Fazekas Béla a törlés iránt indított rendes pörben Markbreit Gyula rábírása következtében hamis tanuallomást tettek s ezt esküvel megerősítették. A nyomozásból megállapítható az, hogy 1895. év augusztus-szeptember havától, amikor az állítólagos ajándékozási történet s irása is foglaltatott, 1898. május haváig, amikor a zárlat foganatosított, nem tudott arról az ajándékozósról dr. Farkas Emil tanun kívül senki. A csaknem félmillió korona értékű vagyon ajándékozásiáról nem tett említést az ajándékozó apa se feleségének, se gyermekeinek, se jogi tanácsadójának, legmeghittebb emberének, de nem tett egy szóval említést a jöttelzett idő alatt az ajándékozósról Markbreit Gyula dr. sem, holott az ajándékozás titokban tartását, ha valóban megtörtént volna, okserűen megokolni nála sem lehet. Az eddig beszerzett adatokból megállapítható, hogy Markbreit Adolf 1895-ben beteges bár, de teljesen épelméjű volt, hogy 1895-ben s ezután még inkább az apa és Gyula fia közt a viszony ellenszenves, hideg volt, annyira, hogy csaknem tetlegességgig mentek. A nyomozat adataiból az is kétségtelen, hogy Markbreit Adolf rendkívül óvatoss. körültekintő, tapintatos és okos ember volt; ez az óvatoss ember félmilliónyi értékű ingatlan ajándékozására vonatkozó okiratot állít ki s irá alá egy tanu jelenlétében, aki foglalkozására nézve szabó s akit az ajándékozó alig hogy ismer. Nem kívánja, hogy az okiratot akár előtte, akár a tanuk előtt fölolvassák, mert az okiratot aláírt tanuk maguk vallják, hogy előttük se föl nem olvasták, se meg nem magyarázták, hanem a legnagyobb föltétlen bizalommal, olvasatlanul aláírja Gyula fiának, akit a nyomozat adatai szerint teljesen megbízhatatlannak tartott. A nyomozat során már merültek föl adatok, hogy Markbreit Adolf 1895. évi augusztus végétől szeptember közepé tájáig folytonosan, megszakítás nélkül, tisztavárkonyi birtokán tartózkodott, nem volt Budapestben s így nem írhatta alá a bűnjelölt szolgáló okiratot. A nyomozat során több tanu egybehangzóan vallotta, hogy dr. Markbreit Gyula birtokában láttak egy Tisza-Várkonyban 1895. szeptember elsején kelt, Markbreit Adolf által aláírt Dalkó és Réty tanuk aláírásával megerősített ajándékozási szerződést, amelynek tartalma csekély eltéréssel ugyanaz, mint a Budapestben kelt ajándékozási szerződés. Ha a Budapestben kelt szerződés valódi, mondja a vizsgálatot elrendelő végzés, mi szükség volt 1898. évben előttemeztetni egy 1895. szeptember elsején Tisza-Várkonyban kelt okiratot. Misner Ignác tanu Markbreit Adolfnak hosszú időn át legbizalmasabb embere, ügyvédje, tanácsadója kérdést is intézett Markbreit Adolfhoz az iránt, hogy az okirathamisított ingatlanokat tényleg ajándékba adta-e Gyula fiának, mely kérdésre Markbreit Adolf tagadólag felelt,

továbbá Markbreit Adolf legbizalmasabb emberei, rokonai és alkalmazottai, akik nemcsak magát Markbreit Adolfot, de irását, aláírását jól ismerték, egybehangzóan azt vallják, hogy a bűnjelölt-okiraton látható névalírással nem Markbreit Adolf névalírása, végre, hogy Kempner Miklós irászakértőnek a legapróbb részletekre kiterjedő s a tudomány mai állása szerint a legelfogadhatóbban megokolt véleménye az az ajándékozó szerződésben lévő névalírással hamis. Az ajándékozó szerződést le kellett foglalni bűnjelöltként, mert nyomtatékos gyanúkat torognak innen arra nézve, hogy ez bűncselekmény elkövetése után jött létre.

§§ Nyilatkozat. Tarnóczy Gusztáv ur felkért bennünket a következő nyilatkozat közlésére:

Tisztelt Szerkesztőség! Több fővárosi napilap mult vasárnapjára száma több irányban kiszínezett, a valóságnak meg nem felelő tudósítást hozott. Gyakran ismétlődnek ellenem hasonló rágalmak melyeket beismertésnek vétessek, igazságszeretettel appellálok. Azon való tény mellett, hogy Kecskés a bírónál mint első bíróságnál 40.000 forintot ügyben elvesztés lettem, állították, hogy én követésem behajtásáért csak 15 év után csak akkor léptem fel, mikor Fehér Miklós már meghalt. Ezzel akart a tudósító ellenem valami nem fair dolgot konstruálni, kiélesítvén még azzal is, hogy én azon idő alatt zilált viszonyok között életem. No hát ez az egész rémregénybe, de nem komoly törvényszéki tudósításba való mese. Ugyanis köztudomású dolog, hogy én Fehér Miklóssal és örökösével 1885 óta folytonos perlekedésben vagyok különböző formákban a legkülönbözőbb bíróságok előtt. Ítéleteket kaptam 1888-ban, 1889-ben, 1893-ban és utabban is eljegyet, a Kuriától kedvezőket, a tőzsdétől és az aljárásbírótól kedvezőtleneket, de a többitől még hallok, mert hiszen nem ez a perlekedésnek helye, hanem a bíróság. En csak ezen itt megjelent csunya vádakot akartam rektifikálni, mert a legkegyetlenebb valóságot is szívesen tűröm, de a sok rágalmazást és gyanúsítást eltűrni nem tartozom. Budapest, 1901. július 31. Kiváló tisztelettel Tarnóczy Gusztáv.

SPORT.

.. Köttingbrunni versenyek. A versenyek iránt az érdeklődés mindinkább megerősöppen. Az egyes futamokban alig indul 4—5 lónál több, a legnagyobb mezőnyt, hét startert a handicap állított az indító elé. A nap főszáma az 5000 koronás államdíj volt, melyben mindössze négy ló, Florestan, Busento, San Jago és Miss Duncan vette fel a küzdelmet. Miss Duncannak sürögősen nyugalomra van szüksége. A Stronzian-kanca rendkívül van strapálva, állandóan hosszú távokon futott és így természetes, hogy jó formáját elvesztette. A futam különben egy kis meglepetéssel végződött, amennyiben a Gray által szépen lovalgott Florestan könnyen győzött Busento ellen. Busento mostani leveretése nem jó világításba helyezi Ritka II. eszéit az István-díjban. Ugy látszik a Hansi-istállónak mégis csak Façon a crackje. A kétévesek versenyében Kunibert győzött Lachigul ellen szép finish után. A Dreher-istálló kezd formába jönni, színei a két kétéves-versenyben arattak diadalt. A handicapet Nina nyerte a titkos tip Allerweil fidel ellen, az akadályversenyben pedig St. Patrick igazolta multkor jó formáját. A részletes eredmény a következő:

I. Háromévesek gátversenye. Díj 3000 korona, távolság 2400 méter. Krausz L. Farapluteje (Morton) első, gróf Trautmannsdorff Tokaja (Lawton) második, Capt. George Ananas-a (Buckenham) harmadik. Azután Danseuse. Totalizátor 10:24. Helyre.ogadások: I. 50:51, II. 50:53.

II. Kétéves nyeretlenek versenye. Díj 3000 korona, távolság 1000 méter. Söllinger R. Kunibert e (Wilton) első, lovg Wiener-Welten Lachigulja (Ross) második, Schindler L. Silvioja (Cieminson) harmadik. Azután Capellmeister, Gloria. Totalizátor 10:18. Helyre.ogadások I. 50:63, II. 50:94.

III. Kétévesek eladóversenye. Díj 2000 korona. Távolság 1000 méter. Dreher A. Egal-ja (Southey) első, Egyedi L. Pisztráng-ja (Slack) második, Col. Argus Escamillo-ja (Huxtable) harmadik. Azután Préterence, Minaret. Totalizátor: 10:64. Helyrefogadások: I. 50:110, II. 50:148.

IV. Államdíj Díj 2000 korona. Távolság 2400 méter. Báró Springer G. Florestan-ja (Frey) első, Capt. George Busento-ja (Adams) második, Szászberkei ménes San Jago-ja (Bullord) harmadik. Azután Miss Duncan. Totalizátor: 10:69. Helyrefogadások: I. 50:104, II. 50:79.

V. Handicap. Díj 2000 korona. Távolság 1400 méter. Schindler L. Ninája (Gilchrist) első Rheina-Wolbeck Allerweil fidelje (Morgan) második, gróf Siemiencki Darkmanja (Ross) harmadik, azután Booky, Hardy, Mantua, Gaffe. Totalizátor: 10:30. Helyrefogadások: 50:88, 50:68.

VI. Akadályverseny. Díj 3000 korona. Távolság 3200 méter. Ferencz József branzant herceg St. Patrikja (Huxtable) első, Capt. Joé Rosewallowja (Wischek) második, Dreher A. Trappista (Wheeler) harmadik, azután Walkover. Totalizátor: 10:22.

VII. Kétévesek handicapja. Díj 3000 korona. Távolság 1200 méter. Dreher A. Fahr dahnje (Cieminson) első, gróf Henckel Chatterboxa (Hyams) második, Mautner V. Rakingje (Southey) harmadik, azután Elv. Totalizátor: 10:20. Helyrefogadások: I. 50:72, II. 50:77.

TAVIRATOK.

Berlin, augusztus 1. Dr. Suering és Berson, a meteorológiai intézet tagjai, egy 800 köbméter terjedelmű léghajón 10.300 méter magasságot értek el. A hőmérséklet 40 fok volt.

Kamburg, augusztus 1. A szenátus elhatározta, hogy gróf Waldeseet visszaérkezése napján augusztus 8-ikán Hamburg város díszpolgárává fogja kinevezni.

Zürich, augusztus 1. Az Etzel-hegven ma ledőlít egy tizenhét méter magas turista-torony s maga alá temetett négy olasz munkást.

Wiesbaden, augusztus 1. A Rheinischer Courier szerint a hesseni landgraf anyja szombaton a Fulda mellett lévő Adolfsck-kastélyban a katolikus hitre tért. Keresztanyja Isenburg-Birstein Mária hercegnő volt.

Bochum, augusztus 1. A Leye és társa féle kémiai gyárban robbanás következtében tűz ütött ki. A nagy kátránytartó és a benzinraktár egy része a levegőbe repült. Három ember meghalt és több megsebesült, A szeszraktár szintén veszélyben van.

Császártalálkozás.

Berlin, augusztus 1. A Vossische Zeitung kijelenti, hogy abban a helyzetben van, hogy közzölheti, miként Vilmos császár szeptember 10-én fog találkozni Miklós cárral a danzigi kikötőben.

Forradalom Venezuelában.

Páris, augusztus 1. Az Agence Havasnak jelentik San-Juanból (Columbia): Rangel Garbaras, a venezuelai kongresszus volt elnöke 5000 emberrel föllázadt Castro tábornok, köztársasági elnök ellen. A helyzet válságos. A fölkelők a columbiai határ közelében fekvő San-Antonio mellett táboroznak. A venezuelai kormány 10.000 főnyi hadsereget küldött ki a lázadók leveretésére.

Köln, augusztus 1. A Kölnische Zeitung jelenti Caracasból e hó 13-ikáról: Garbaras, a felkelők vezére, 3000 emberrel átlépte a határt, San José de Cucutenál és San Cristobalban táborozik. A kormány intézkedéseket tesz a védelemre. Kikiáltották a diktatúrát. Az itteni kormány azt hiszi, hogy Garbaras emberei álrühás columbiai csapatok. Itt számolnak azzal a veszélyvel, hogy Castro elnök e körülmény miatt Columbiának a háborút megüzenheti.

Miniszterválság Olaszországban.

Róma, augusztus 1. A parlamenti helyzet válságos voltának egy újabb bizonyítéka, hogy Martino külügyminiszteri államtitkár lehözött állásáról. Martino ugyan egy igyekszik föltüntetni a dolgot, hogy lemondásának nincsen politikai oka. Zanardelli hír szerint két kiváló parlamenti szónoknak fogja följelenteni a földművelési és belügyi tároakat. Politikai körökben Lusatti és Bacelli nevét emlegetik.

A kínai bonyodalom.

Hongkong, augusztus 1. Kantonban a bozekek az idegenek ellen irányuló felhívást tettek közzé falragaszszokon. A felhívásban tiltakoznak a házadó-behozatala ellen, mely az idegen hatalmaknak fizetendő kártérítés miatt vált szükségessé és azt mondják: Ha a kínai kormány enged a hatalmak követeléseinek és az adót behajtja, úgy bizonyos, hogy nagy felkelés fog kitörni.

Közgazdasági táviratok.

New York, augusztus 1. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) Gyapot: New Yorkban helyben 8 1/2 (8 1/2), aug-ra 7.21 (—), Novemberre 7.35 (7.27). New-Orleansban helyben 8 1/2 (8 1/2). — Petroleum: Stand white New Yorkban 7.50 (7.50). Stand white Philadelphában 7.45 (7.45). Refined in Cases 8.50 (8.50). Credit Balances at Oil City 1.25 (1.15). — Zsír: Western steam 9.05 (9.—). Robe és Brothers 9.15 (9.10). — Tengeri irányzata igen szilárd. — Szept.-re 60 3/4 (59.—), Októberre 61 1/2 (60 1/4). — Decemberre 61 7/8 (—). — Buza irányzata igen szilárd. — Piros 6sz helyben 76 3/4 (75 3/4). Szeptemberre 74 3/4 (73 3/4). Októberre 74 3/4 (74 3/4). Dec.-re 76 1/2 (75 3/4). Márciusra — (—). Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.— (1.—). Kávé: fair Rio 7. sz. 5 1/2 (5 1/2). Aug.-ra 4.80 (—). Novemberre 4.95 (4.85). — Liszt: Spring Wheat cears 2.75 (2.75). — Kukor: 3 1/2 (3 1/2). — Ón: 27.85 (27.50). — Réz: 16 1/2 (16 1/2). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, augusztus 1. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) Buza irányzata szilárd. Aug.-ra 69 1/2 (67 3/4). Okt.-re 69 1/2 (68 3/4). Tengeri irányzata igen szilárd — Aug.-ra 57.— (54 1/2). — Zsír: Augusztusra 8.07 (8.67). — Szeptemberre 8.75 (8.70). — Szaionna short clear 8.35 (8.35). — Sertésbuz: Augusztusra 14.30 (13.90). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLEK.

Búcsú.

Miről vetődik lelkemre az árnyék?
Hisz felettem derült kék ég ragyog,
A hervadás mért kísért egyre engem,
Mi az, hogy mindig szomorú vagyok?

Milyen varázs tartja fogva a lelkem?
Oh honnan szállt e változás reám,
Millió évek elfelejtett bűja
Szakadt szegény, szegény szívemre tán?

Oh nem tudom, miből fakad e bánat,
De ifjúság, téged eltemetett,
... Derült kék távol, tiszta, szent magasság
S vig álmódások, isten veletek!

Kemény Simon.

+ Szilágyi Dezső gyermekkor. A nagyváradi Apáca-utóban még egy esztendővel ezelőtt épségben állott a Szilágyi-ház, amelyben Szilágyi Dezső született és nevelkedett. A ház hatalmas kertjében játszott gyermekkorában a későbbi államférfi. A házat és telket a város vásárolta meg és most kisdudóvót épített rajta.

Innen járt Szilágyi Dezső iskolába. Édesatyja, aki jeles ügyvéd volt, nagy összegeket költött fiára, de megkívánta tőle, hogy pontosan elszámoljon mindennel és hogy jó bizonyítványa legyen. Szilágyi megfelelt mindkét kívánságnak. Elszámolt minden pénzzel és csak egyszer történt meg, hogy atyja egyik tételét kilogásolta. A tétel szerint két forint kellett a fiatal diáknak egy hónapban — tintára... A bizonyítványai azonban mindig tiszta kitűnőek voltak, azonkívül, hogy vívásban, testgyakorlatban is mindig első volt. Egyetlenegy kollégája akadt csak, akit nem tudott legyőzni és aki mellette első eminen volt: a ragyogó tehetségű Reviczky Széver, akibe Szilágyi Dezsőt meleg baráti szeretet fűzte. Reviczky Szévert később tudvalevőleg Elek Gusztáv párjában agyonlőtte. Szilágyit, amikor a párjait szerencsétlenül végig megtudta, valóságoslag fogva kellett tartania családjának hogy valami bolondot ne tegyen.

Féktelen, de generózus nagy lelke gyermekkorában is megnyilatkozott már. A gimnázium első osztályait az akkor még fennállott nagyváradi evangélikus algimnáziumban végezte. Tanulótársainak nagy része szegény fiú volt és bizony nagyon sokan meztelb jártak iskolába. Egy napon Szilágyi Dezső is meztelb jelent meg, ami aztán napról-napra ismétlődött. A dolog atyjának is füllébe jutott, aki nagyon elosodálkozott és utána járt a dolognak. Kiderült, hogy Szilágyi, mielőtt eltávozik házuk közeléből, leveti és eldugja cipőit és harisnyáit.

Atyja megkérdezte tőle, miért jár meztelb. A fiú így válaszolt:
— Ha legtöbb tanulótársam kénytelen meztelb

járni, nem való, hogy én drága cipőt és harisnyát hordjak...

+ Szilágyi ifjúsága. Szilágyi Dezső a középiskolát Nagyváradon végezte kitűnő eredménnyel és egy évig jogászkodott. Azután Bécsbe ment tanulmányait folytatni. Itt sokat tanulmányozta a német filozófusokat, amelyeket szelégyszetekkel látott el. Ezek a könyvek mind megvannak még a Poynár-család birtokában.

Bécsi jogászkodása is tele van viharos és érdekes eseményekkel. Egyszer fogadásból versenyt futott a robogó vonattal. A fogadást megnyerte, de óriási tifuszt kapott, amely csaknem elpusztította. Akkoriban szokás volt, hogy a bécsi diákok legkiválóbbjait meghívták az udvari bálókra. Szilágyi is gyakran jutott ehhez a kitüntetéshez. Szilágyi Dezsőt édesatyja papnak szánta, különösen azért, mert pompás szónoki képessége volt és mer' a Bach-zsokszakban magyar ember nem igen érvényesülhetett az ügyvédi pályán. Ekkortájt eljárt az iju Szilágyi a törvényszéki tárgyalásokra, ahol nagy figyelemmel hallgatta a védő- és vádbeszédeket. Amikor aztán hazament, kihívta hugát a kertbe, leültette egy székre és ott előtte elmondta csaknem szóról-szóra, lelkesen, hévvel az összes hallott szónoklatokat...

Erdekes, hogy mikor elvégezte tanulmányait, újságíró akart lenni. Atyja azonban oly hevesen ellenzte ezt a tervét, hogy Szilágyi Dezső le is mondott róla és ügyvédi irodát nyitott. Az első jogsegélyző egyesület ő alakította és elnöke is volt hosszabb ideig.

+ Szilágyi családja. Szilágyi Dezső atyja, Szilágyi Lajos neves ügyvéd volt Nagyváradon. Jogtanácsosa volt Szilágyi Józsefnek, a volt miniszter-elnöknek, Gorove miniszternek, Lónyay Menyhértnek és az így szerzett összeköttetések nagy könnyebbésgére voltak ragyogó talentuma érvényesítésében. Különösen Lónyay Menyhért pártfogolta a fiatal Szilágyit elküldte tanulmányra Angolországba, később mandátumhoz juttatta és miniszteri tanácsossá nevezette ki. Ettől kezdve azután gyorsan haladt előre. Első feltűnést keltő beszédét a keleti vasút ügyében mondotta. Ez a beszéd három óra hosszat tartott.

Szilágyi Dezső nagyatyja egyszerű timármos-ter volt. A nagyváradi Körös-utóban volt a műhelye. A család eredetileg maga Szilágyi Dezső sem volt egészen tisztában, legvalószínűbbnek tartotta, hogy a család Szilágyi-Somlyóiról vándorolt be Nagyváradra. Szilágyi Dezsőnek három testvére volt. Gábor bátyja korán elhunyt és nem volt alkalma érvényesíteni nagy tehetségeit. Testvérhuga, akit Poynár Dénes táblabíró vett nőül és Elele öccse, aki a kolozsvári orvosgye-temnek volt jeles tanára, szintén meghalt már. A Poynár-családon kívül Nagyváradon a Lukács-család, a Csathó-család és távoli rokonai a Janky- és Kunz-család gyászolják halálát. A szívzsebűdésnek, amely megölte, családjában több áldozata volt már. Dr. Bor-dor Károly, aki népszerű kedves író orvosunk, aki

Szilágyi Dezsőnek kortársa és igen jó embere volt kezelte édes atyját, akit agyszékhűdés ölt meg, éppen úgy mint orvostanárr öccsét.

+ Egy kinevezés története. Barcsay Domokos képviselő felkérte egyszer Szilágyit, aki akkor igazságügyminiszter volt, hogy nevezze ki egy erdélyi jó ismerősét ügyveznek.

— Informáltam magamat róla — felelte Szilágyi.

Pár nap mulva azután megszólította Barcsayt a Ház folyosóján:

— Nem lehet az emberedet kineveznem — mondta.

— Miért?

— Mert informáltam magamat róla. Sokat iszik és nagyon goromba.

Barcsay félig tréfásan, félig komolyan vi-szonozta:

— Biztosítalak róla, kegyelmes uram, hogy nem iszik többet, mint én és nem gorombább, mint te!

Szilágyi Dezső ránézett a képviselőre szurós, átható tekintettel:

— Jól van. Ki fogom nevezni!

És kinevezte.

+ Nem vagyok szemorvos! Szilágyi Dezső minisztersége elején történt, hogy egy nagyváradi bíró, akit Szilágyi családijához nagyon távoli atyafiság is fűzött, felkereste a minisztert hivatalában. Szilágyi, aki nagyváradi létére nem szerette, ha a földiség vagy atyafiság révén háborgatta valaki, idegesen rászólt az illetőre:

— Mit akar kérem?

— Kérem, én nagyváradi...

— Jó, jó. Hát még mit akar?

— Kegyelmes uram, mikor a szemem...

— Mikor a szeme fájt, Szilágyi dr. gyógyította Kolozsvárott. És mi közöm nekem ahhoz?

— Hogy akkor mint atyafiak találkoztunk már!

— Vagy úgy. És?

— És most, kérem kegyelmes uram, vagyis mint rokon...

— Barátom én nem vagyok szemorvos! vágott a kérdésbe Szilágyi s otthagya a rokot, aki egy kis protekcióban járt Szilágyinál.

Hanem azért a látogatás még sem maradt hatás nélkül. Két hét mulva elhelyezték a bíró urat egy kis tót járásbírószághoz s azóta is ott van.

+ Uralkodók illatszerei. Egy berlini újság érdekes összeállítást közöl arról, hogy az európai uralkodóknak melyek a kedvence illatszereik. II. Vilmos oszárzár kedvence illatszere az Ylang-Ylang, a Corylopsis és az Iris. Augustza Viktória császárné nagyon kedveli a széna-illatot és szobáiban Eau de Colognet loosolt szét. Frigyes császárné gyöngyvirágillatot és Eau de Colognet használ. Az orosz cárné ibolyával öntözi meg a zsebkendőjét. lakosztályát és az odave-

REGÉNY.

EGY LEÁNY.

Irta: MAXIM GORKIJ.

14

Szergejevna Erzsébet megszabadította aztán kellemetlen helyzetéből. Ő már jóllakott és karos-székén hátradőlt. Sötét haja régi divat szerint volt fésülve, de nagyon jól állt ez neki. Mosoly játszadozott az ajka körül, fogának vakító fehér-sége kivillant, mikor félbeszakította Szergejevics Hippolit szavait és így szólt:

— Engedjék meg, hogy én szóljak egy szót! Ismerek egy böles mondást, amely így hangzik: — „Nines igazuk azoknak, akik azt mondják, — itt az igazság. De azoknak sincs igazuk, akik erre azt felelik: — hazugság. Igaza egyedül csak az ördögnek van, akiben nem hiszek, de aki vala-hol mégis bujkál, mert ő teremtette az embereket ilyen veszedők természetűekké... Nem éríttek ezt? Pedig ugyanazon az emberi nyelven beszéltek, mint ti... De én a századok bölcsességét egy mondatba szorítottam össze, hogy lássátok a ti bölcségték semmisségét.

Kedves mosolygással kérdezte ezután:

— Mit szólók ehhez az igazsághoz?

Szergejevics Hippolit hallgatott. Nem tetszett neki a nővére beavatkozása, de azért nem haragudott, mert azt hitte, így már Benkovsky is megbűtül.

Mikor Szergejevna Erzsébet szólani kezdett, Benkovsky arca kipirult az elragadtatástól. De aztán mindjárt elhalványult az arca és mire Szergejevna Erzsébet a kérdéshez ért, egészen megborzadt. Valamit akart mondani, idegesen mozgott ajka, de nem szólt.

Szergejevna Erzsébet fenséges nyugalommal

figyelte ezt az arcjátékot. Meg volt elégedve magával és a hatással, amelyet szavai Benkovskyra gyakoroltak. Öröm sugárzott a szemében.

Rövid hallgatás után Szergejevna Erzsébet folytatta a szavait.

— Azt tartom, hogy ebben a pármondatban benne van tényleg a vaskos kötelek minden filozófiájának a kivonata.

— Bizonyos pontig — szölt Szergejevics Hippolit — igazad van, de mégis...

Benkovsky keserű hangon kérdezte:

— Elevenítsék tehát az emberek a promethéusi tűz legutolsó szikráját is, amely még lelkükben ég és törekvésüket megmészei?

— Miért ne, ha valami pozitív örömben részesednek e helyett? — védelmezte Szergejevics Erzsébet a maga igazát.

Szergejevics Hippolit szárazan megjegyezte:

— Veszedelmes kritikust választottál a pozitív fogalmának megjelölésére.

— Szergejevna Erzsébet! — kegyed asz-szony, mondja meg kérem, milyen visszhangot kelt a lelkében az eszmékben gazdag, nagy moz-galom a nők érdekében? — kérdezte lelkesen Benkovsky.

— Érdekes ügy...

— És semmi egyéb?

— Azt tartom, hogy az egész... Hogy is mondjam csak?... Pártában maradt leányok törekvése az egész ügy. Az élet vásárán kívül állnak ők, mivel rutak vagy mivel nem tudnak szépségük hatalmáról, nem tudják, milyen fey-verük a férfiakkal szemben. Némely tekintetben fölsőlegeseik is... De a fagyaltunkat együk meg.

Benkovsky hallgatagon vett a kezébe egy zöld üvegtányért, maga elé tette és nézte a hideg fehér tömeget, miközben a kezével, amely az elfojtott izgalom folytán remegett, a homlokát törölte.

Szergejevna Erzsébet tréfálkozott.

— Lássá, a filozófia nemcsak az élet ízét rontja meg, de az étvágyat is...

Szergejevics Hippolit ránézett a nővére és azt gondolta, hogy bizony csunya játékot üz Szergejevna Erzsébet ezzel az ifjával. Ot ször-nyen untatta ez a beszélgetés s jóllehet sajnálta Benkovskyt, mégse volt ebben a részvétben szív-beli melegség.

— Sic visum Veneri! — szölt, fölkel az asztaltól és egy cigarettára gyujtott.

— Játsszunk talán? — kérdezte Szergejevna Erzsébet.

Benkovsky bölintott, mire Szergejevna Erzsébettel elhagyta a verandát és nemsokára zongora-akkordok és egy hegedű hangja hallatszott a szobából.

Szergejevics Hippolit egy kényelmes karos-székben ült a verenda szélén, amelyet a vadszőlő levelei óvtak a nap sugárától, és mindent halott, amit Benkovsky és Szergejevna Erzsébet beszél-getett. A vendégszoba ablakai a parkra néztek.

Szergejevna Erzsébet a kótákat előkereste, aztán föllapozta, amit játszani akartak.

— Irt valamit az utóbbi időben? — kérdezte.

— Egy csekélységet.

— Olvassa föl!

— Nem, nem szeretem elolvasni...

— Akarja, hogy kérjem...

— Hogy akarom-e? Nem... De azokat a verseket szeretném magának elmondani, amelyek e pillanatban támadnak a lelkemben...

— Hát kérem...

— Igen, ezeket elmondom majd... Maga ihletett meg...

— Mily kellemes ilyot hallgatni...

— Nem tudom... De őszintén beszél?

Nem tudom...

... El kellene innét mennem, — gon-dolta Szergejevics Hippolit.

De lusta volt és nem emelkedett föl a ka-rosszékéből. Ott maradt a verandán és azzal

mető folyosót Jonquille-, jászmin- és frangipán-illattal loosoltatja meg. Miklós cár az arcát rizporozza. Illatszert nem használ. Margit olasz királyné Eau de Cologne-t használ a zsebkendőjére, bőrére pedig Palermoszappannal és Romaine aux fleurs d'Italie-val ápolja. Azonkívül kinin-fogport és arab szájvizet használ. III. Viktor Emánuel király heliotropot használ. Vilma hollandi királynő nagy kedvelője az Eau de Cologne-nak s napjában háromszor rózsavizzel mossa meg az arcát. Kedvenc szappana a Heliotrope blanc. A román trónörökösnek rózsavizet használ és változatosság okáért bizonyos jóniai növénykivonatot. Zsebkendőjét jászminnal parfümözi. II. Oszkár svéd király a tubarózsza-kivonatot és a chypret szereti. Loubet elnök megelégszik az Eau de Cologne-nal, ami tudvaleg I. Vilmos német császárnak is egyedüli illatszere volt. Loubet másfél litert, de sokszor két litert is elhasznál ebből napjában. Talán a mi királyunk az egyetlen, aki semmiféle illatszert nem használ, csupán fehér szinszappant.

— Mire megvénülünk! Ha szólan tudnának a guillotinek, ilyenfajta beszédet kezdenének éjfélikor.

— Beesületes munkát végzünk, remekbe dolgozunk. Egy nyisszantással elvágjuk az elítélt tejét a törzsétől. Nem fáj neki.

— És aztán a büszkélkedésből a szegyenkezésbe esve, mormogják.

— De csak amíg ifjak vagyunk. Mert mire megvénülünk!...

Mert bizony a guillotine is vénül. Késének az éle megtompul, csorba lesz maga a kés is, nehezen járó a gépezete. Hanem azért nem kerül a lomtárba, óh nem, mert a francia kormány takarékos, jó gazda, aki így gondolkodik:

— Vén már ez a guillotine, nem dolgozik már remekbe, nem való már a párisi gonosztevők kényes nyakához. Majd a gyarmatokra küldjük, oda még elég jó az öreg!

Igen, a gyarmatokra, ahol sok a bennszülött, meg a deportált, meg az önkéntes száműzött. Mind ezeknek az egyéneknek nem oly finom, nem olyan kényes a nyakuk. Azoknak nem árt meg, ha nem is egy nyisszantásra hullik le a fejk, hanem ha úgy faragják le apránként a nyakukat.

Mert ez így szokott esni, legutóbb is Madagaskárban. Valami bennszülöttet ítéltek halálra. Kivitték a vesztőhelyre, belétekék a nyakát a karikás szorítóba, aztán várták a kését, hogy rája csapjon. De a kés csak nem akart aláhullni, jó tíz pernyi rángatásra mozdult csak meg, addig ott kinlódott alatta a halálraírt. A kés pedig olyan csorba volt, hogy csak a harmadik vágásra szelte át egészen a szerencsétlen nyakát.

A tömeg orditozott, az elítélt jajgatott, a guillotine pedig szegyenkezve sóhajtott:

nyugtatta meg magát, hogy hiszen tudja mind a ketten, hogy ő a verandán van.

Halkan kezdte bent a szobában Benkovsky:

Büszke szépséged hideg ragyogása
Sorvasztó kinnal tölti el a lelkem...

Lágyan, sejtelmesen hangzott Benkovsky szava:

Kacagva nézed balga álmodásom
S nem érted vágyaim siró szavát...
Szerelem nem szól a tekintetedből,
Hideg gunyvá fagy ajkodon szavad,
Pedig szememből könnyem kiapad
Vágyam tüzetől...

Benkovsky néhány pillanatig — talán mert izgatott volt, vagy mert rimet nem talált — hallgatott.

Zúg a vihar szivemben,
A szenvedélyről vad dalt énekel,
A nagy találynak megoldását kérdi,
A nagy találynak mely létünknek titka,
A boldogságnak rejtett útja,
A bölcsesség élettől kútja...

De most már a legfőbb ideje, hogy elmenjek! — mondta Szergejevics Hippolit, akit az ifjú hiszterikus sóhajtással végre is a lábára állítottak.

Benkovsky hangjából kiértett az érzelmes bucsu és a kétségbeesett rimánkodás, hogy: — óh asszony, könyörülj rajtam...

Rabszolgád lettem, trónra emeltelek,
Te érted lángol iza ez a lélek,
A szivem trónján te vagy a király...

... sic visum Veneri! — fejezé be Szergejevics Hippolit a költeményt és a verandáról a parkba ment. A fasor felé vette az utját.

— Mért küldenek a gyarmatokra, s miért nem ab, penzióba, mire megvénülünk...

— Nincs többé kis ember. Az emberek szeretnek nagyra nőni. Akinek tehát a katonaméretken is alul marad a feje, az ugyancsak minden lehetőséget elküvet, hogy megmagasodjék. Különben a gyermekeket is hajadonitövel állítják ki az esőre, mert attól, úgy mondják, nő. A testnövesztő szerekkel is úgy voltak azonban eddig, mint a hajnövesztőkkel: csak a földalálójuknak használtak. Most azonban csalahatatlanszert ajánl egy francia orvos, Fourrière, s ez a hasmasszás. Ettől megindul az emésztés, megnyulnak a hasi szigerek s Fourrière szerint ebből keletkezik a növényi processzus. Állítólag csodás eredményeket ért el ezzel a masszázsral. Nyolc hónapon át kétszer alkalmazta egy husz éves fiatalemberen, aki 13 centimétert nőtt ez idő alatt. Fourrière most növesztőintézetet állított Párisban az cégtáblájára ki is írta, hogy: „nincs többé kis ember!”

— A helligenseei halászok. Heiligenseeben minden ember halászzal foglalkozott az utolsó időkig. Hogy is ne tették volna, amikor privilégiumuk volt rá, valóságos nagypeseítés, császár-adta privilégium. Még a XV. században kapták.

— A Havel-patak híres pisztrángjait szabadon halászhajta horogall minden heiligenseei férfi, de csakis olyan helyen, ahol legfőkébb a térdéig ér a víz.

Igy szólt a privilégium, amely ugyancsak jövedelmező volt, mert a jó pisztrángot jól fizették. Hanem a potsdami hivatalbeli uraknak nem volt az inyére a dolog és betiltották a szabad halászatot. Aki pisztrángot akar fogni, váltson előbb engedélyt. A heiligenseei halászok persze tiltakoztak az ősi privilégiumuk ilyen elkobzásra ellen s a császár elé vitték az ügyüket, aki úgy döntött, hogy megszüntette ugyan ő is a szabad halászatot, de ennek ellenében minden heiligenseei férfilakosnak 4000 márka kárpótlást adott.

Heiligenseenek mindössze 700 lakosa van, ezek közül 300 a férfi. Ugyancsak sok pisztrángot kell a Havelből kifogni, míg az a kárpótlás törlesztve lesz.

— Elárverezett színházjegyek. Görögországban nemrég a színházak brutto-bevételét tíz százalékkal megadóztatták. Ez tehát közvetlen adó, amely a kincstárba folyik, mert minden színházlátogató a jegyet ezután tíz százalékkal drágábban fizeti meg. A szabadjegyek után, természetesen, nem fizethetik ezt a tíz százalékot. Nehogy azonban ilyenformán a szabadjegyek legyen is elszaporodjanak, a pénzügyminiszter egy zseniális ötlettel segített a dolgon. A színházak bruttóbevételeinek tíz százalékát nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek eladta. Természetesen tehát, hogy ezek a bérletk gondoskodnak majd — a saját érdekükben arról — hogy minél kevesebb szabadjegyet adjanak az igazgatók.

Csodálkozott a nővérén. Nem tartotta elég szépnek arra, hogy ilyen tűzbe hozza ezt az ifjut. Bizonyára az ellenállás taktikájával érte el ezt az eredményt.

Töprengett, hogy talán kötelessége is volna beszélni a nővérel. Megtudni, hogy milyen természetű az ifju iránt érzett vonzalma... De mire való lenne most még az effajta kérdézősködés? És Amor meg Vénusz dolgaiban nem is volt valami jelentékeny szakértő, hogyan avatkoznék tehát a dologba?... Másrészt meg volt győződve arról, hogy Szergejevna Erzsébetet figyelmeztetni kell ennek az ifjunak a veszedelmes állapotára. Mert ha idejekorán nem oltja el szerelme lángjait és hogyha Benkovsky nem tanul meg egészségesen érezni és normálisan gondolkodni, nagy baj származhatik ebből...

Milyen lenne a dolog, hogyha a szenvedély ilyen tüze Varenka szive előtt lobogna? — kérdezte magától Szergejevics Hippolit. A kérdésére nem adott magának választ. De gondolkodott tovább és szeretete volna tudni, vajjon mit csinál most, éppen ebben a pillanatban Varenka... Talán éppen Nikonnak néhány pofont ad vagy beteg édesapját tolja a szobán keresztül.

Miközben pedig Varenkára gondolt, úgy érezte, hogy belelát a fiatal lány lelkébe. Ennek a léánynak föl kell nyitni a szemét, hogy lássa a valóságot, az életet a maga teljességében és igazában.

... Milyen kár, hogy olyan messze lakik, hogy nem láthatom, gyakrabban — mondta magában Szergejevics Hippolit, — hogy nem oldhatom meg azt a csomót, amely az értelmét a logika elől némely tekintetben elzárja.

Néma csöndesség uralkodott a parkban. A levegő friss és illatos volt. A szobából kihallatszott a hegedű vékony hangja és a zongora ideges kalimpálása. A csöndes fák között elvonult Szergejevna Erzsébet meg Benkovsky minden gyöngéd kérése, édes érzése és

+ Olvasás közben. Károlyka: Papa! Az apa (ujsgót olvas): No? Károlyka: Papa. Igaz, hogy vannak x-lábu kutyák? Az apa: Nem tudom. Károlyka: Papa! A fekete tehénnek is fehér teje van? Az apa: Igen. Károlyka: Papa! Mért nem négyyszögű a hold? Az apa: Nem tudom! Hallgass! Károlyka (szünet után, félve): Papa!... Papa! Az apa: Hagyj már fel avval a folytonos buta papáddal!

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

A Magyar Agrár- és Járulékbank részvénytársaság ma délelőtt tartotta Hieronymi Károly valóságos helys titkos tanácsos elnökle alatt rendkívüli közgyűlést, amelyen 23 részvényes vett részt 17.600 részvény képviselőben. Elnök a jegyzőkönyv vezetésével dr. Puky Endre titkár bizta meg, hitelesítőkkül pedig Havas Emil és Sándor Pál részvényeseket kérte fel. Majd az elnök az igazgatóság nevében jelentést tett arról az immár véglegessé vált tranzakcióról, amelyet az Agrárbank részvényeinek átvételére vonatkozólag egy a décsi Union-Bank, a Magyar Leszámlatoló és Pénzváltóbank, a Magyar Jelzálog-Hitelbank, a Société Générale pour favoriser le développement du Commerce et de l'Industrie en France és a Banque de Paris et des Pays-Bas alkotta konzorcium létesített és annak a reménynek adott kifejezést, hogy ez a kombináció a bankot képessé fogja tenni arra, hogy az ország gazdasági érdekeinek ezental fokozottabb mértékben feleljen meg. Amennyiben az újonnan alakult helyzet következtében a bank üzletvitelének változtatása látszanék indokoltnak, a következő hónapokban meg fognak történni a szükséges intézkedések. Bejelentette továbbá az elnök azt az elhatározását, hogy a bank igazgatóságából kilép, kilépését azonban a Jelzálog-Hitelbank elnökének kérésére az őszig, de legkésőbb az általános képviselőválasztásokig elhalasztotta.

Dr. Králik Lajos a közgyűlés tagjainak általános helyeslése között fejezte ki sajnálatát az elnök kilépése felett és köszönetét nyilvánította az elnöknek az intézet érdekében kifejtett eryesetlen tevékenységért. A magyar közgazdaság minden igaz barátja a legnagyobb sajnálkozással látja Hieronymi Károlyt távozni az Agrárbank éléről, ahol legkivált a szőlőkonstrukció terén kitünő szolgálatot tett a megújított magyar boriprodukciónak.

Erre madarasi Beck Nándor, a Magyar Jelzálog-Hitelbank elnöke és vezérigazgatója, Dorizon Lajos, a Société Générale vezérigazgatója és Thors J. H. a Banque de Paris et des Pays-Bas vezérigazgatója egyhangulag beválasztattak az igazgatóságba; Kun Ákos és dr. Ullmann Pál pedig a felügyelőbizottságba, minthogy a felügyelő-bizottság tagjainak száma Vadnay Andor elhunytával a törvényes minimum alá szállott.

Postahajójáratok. A Duna-Gőzhajózási Társaság a nyári menetrend szerint naponként járat postahajókat Passau, Linc, Bécs, Pozsony és Budapest között. E hajók a legkényelmesebb és legolcsóbb utazási al-

viharos lelkesülése, amely a zene hangjaiban talált kifejezést.

A magasságban fülemülék daloltak. Egy hársfa ágán egy seregélyt, olyan fekete, mint a szén. A tollazata föl volt borzolva, éppen ezt tisztogatta a begye körül. Aztán egy éleset füttyentett és részbutan elrepült Szergejevics Hippolit mellett, aki gondolataiba elmerülve ballagott a fasoron át. Hátra tette a kezét és mosolygó tekintete a messze távolba nézett.

Este a teánál nyugodtabb volt Benkovsky. Szergejevna Erzsébet is mintha lecsillapodott volna.

Szergejevics Hippolit észrevette ezt. Biztonságban is érezte magát, legalább nem lesz megint vita elvont dolgokról.

Szergejevna Erzsébet törte meg a csöndet. — Hippolit, semmit sem beszéltél még Pétervárról.

— Mit beszéljek róla? Hogy egy nagy, élénk város... hogy a levegő nedves... és...

— És az emberek szárazak... — szól közbe Benkovsky.

— Nem valamennyi. Van közöttük, akik ellágyultak és harmatosak az ősi hangulatok penészetétől. Nagyon különböznek mindenütt az emberek.

— Hála isten, hogy így van! — szólott Benkovsky.

— Az élet kiállhatatlanul unalmas volna, — erőltette Szergejevna Erzsébet — ha másképp volna a dolog. De mondd csak kérlek, szereti még a fiatalság a vidéket? Vagy tünőfélnak van már a vidék nagy vonzó-ereje?

— Igen, lassankint általános lesz a kiábrándulás...

(Folytatása következik.)

A bécsi értéktőzsde.

Az előzőszo nagyon gyenge az irányzat, a tegnapi gyenge külföldi esti tőzsdékre. Déli tőzsde csendes. Zárlat valamivel javult. Bécs, augusztus 1. (Magyar értéktőzsde sárlata.) 4 1/2-os aranyjárdék 118.45. Tiszta és szegedi kölcson sorsjegy 144.25. Magyar vasúti kölcson ezüstben 100.35. Magyar keleti vasúti állami kölcson 118.50. Magyar északi- és pényváltóbank 118.50. Rímamurányi vasútrészvény 439. Magyar kőszénárjárdék 92.60. 4 1/2-os Magyar földtölcson. kölcson 92.30. Magyar hitelbank részvény 636. Magyar nyerevény kölcson sorsjegy 173. Kassa-oderberg vasúti részvény 351. Magyar kereskedelmi bank. Magyar cukoripar...

Bécs, augusztus 1. (Osztrák értéktőzsde sárlata.) 4 2/10-os papírjárdék 99. 4 1/10-os osztr. aranyjárdék 118.45. 1890-os sorsjegy 140. Osztrák hitelsorsjegy 388.50. Angol-osztrák bank 269.50. Bécsi bankgyűlésület 438.50. Osztrák-magyar bank 1670. Déli vasút 89. Dunagőzhajózási részvény 780. Dohányrészvény 282. Császári és királyi arany 11.33. Német bankváltó 117.25. 4 2/10-os ezüst járdék 98.95. Osztrák koronajárdék 95.80. 1864-iki sorsjegy 207.50. Osztrák hitelintézeti részvény 827.50. Unionbank 530. Osztrák Länderbank 401. Osztrák-magyar államvasút 831.50. Elbavölgyi vasút 484. Alpesi bányarészvény 414.50. 20 irank. arany 19.02. Londoni váltóór 239.50. Bécsi Tramway Litt B. 226. Bécsi Tramway Litt A. 230. Lipót kohó 382. Az irányzat tartott.

Bécs, augusztus 1. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelsorsjegy 827. Magyar hitelsorsjegy 637. Angol-Osztrák bank 269. Bécsi bankgyűlésület 439. Union bank 530.50. Länderbank 401.50. Osztrák-magyar államvasút részvény 630.50. Déli vasút 89. Elbavölgyi vasút 484.50. Eszaki-nyugati vasút részvény 474.50. Dohányrészvény 283.50. Rímamurányi vasút 440. Alpesi bányarészvény 415. Májusi járdék 99.65. Magyar korona járdék 92.90. Török sorsjegy 99.50. Német birodalmi márka 117.31-41. Napoleon d'or...

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, augusztus 1. (Zsidó tudósítás.) Boroszlói magánjelentések, amelyek szerint ott a boroszlói Discontó bank részvényeit a tegnapi utolsó árforlyannal 5 százalékkal olcsóbban kínálják, megnyitáskor a banktérkek mind bányádtart voltak. Kohó- és bányarészvények is rohamosan estek. Rosz-zint hatott a lapoknak az a jelentése is, hogy Németországban 76-80 márkáért kínálják vastartókat Oroszországba, míg itt 110 márká volt az ára. Járdékok jól tartották magukat, vasutak renyhék. Kanada-Pacific részvények szilárdak. A második tőzsdésárban az irányzat nyugodtabb volt arra a hírre, hogy Boroszlóban rendezték a pénzváltókat, amelyek eleinte elkedvellettek a tőzsdén. Magánbeszámolóit kamatlab 2 1/2-ig. Utolsó penz 2 1/2-ig.

Berlin, augusztus 1. (Zárlat.) 4 2/10-os papírjárdék 99.10. 4 1/10-os osztrák aranyjárdék 100.90. Elbavölgyi vasút 484. Magyar koronajárdék 93.90. Osztrák-magyar államvasút 135. Kassa-oderbergi vasút 92. Bécsi váltóór 85.10. Magyar vasúti beruházási kölcson 92. Alpesi bányarészvény 414.50. Discontó-Commandit 169.50. Általános villamosági Edison 173.75. Gelsenkircheni 155.60. Laura-kohó 176.50. 4 2/10-os ezüstjárdék 99. 4 1/10-os magyar aranyjárdék 100. Osztrák hitelsorsjegy 107. Déli vasút 21.90. Károlyi Lajos vasút 21. Orosz bankjegy 216.06. 4 1/10-os új orosz kölcson 21. Török dohányrészvény 351. Olasz járdék 92. Magyar hitelbank 92. Dynamit Truist 143.60. Harpeni 140. Az irányzat javult.

Berlin, augusztus 1. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Ets forgalom. 4 1/10-os magyar aranyjárdék 100. Magyar koronajárdék 93.90. Osztrák hitelsorsjegy 107.40. Osztrák-magyar államvasút 135.10. Déli vasút 21.90. Eszaki-nyugati vasút 474.50. Elbavölgyi vasút 484.50. Orosz bankjegy 216.06. Buschtchradai 216.06. Orosz bankjegy 216.06. (Ultimeo) Lombard 140. Az irányzat javult.

Hamburg, augusztus 1. (Zárlat.) 4 2/10-os ezüstjárdék 98.20. 1890. sorsjegy 140. Déli vasút 22.20. 4 1/10-os osztrák aranyjárdék 100.60. Osztrák hitelsorsjegy 137.30. Osztrák-magyar államvasút 134.50. Olasz járdék 97. 4 1/10-os Magyar aranyjárdék 100. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, augusztus 1. (Zárlat.) 4 2/10-os papírjárdék 99. 4 1/10-os osztrák aranyjárdék 100.95. Magyar koronajárdék 93.90. Osztrák-magyar bank 119.30. Déli vasút 21.90. Elbavölgyi vasút 484. Londoni váltóór 204.15. Bécsi bankgyűlésület 111. Villamos részvény 122. 3 1/10-os magyar aranyjárdék 83.30. 4 2/10-os ezüstjárdék 99.10. 4 1/10-os magyar aranyjárdék 99.95. Osztrák hitelsorsjegy 107.40. Osztrák-magyar államvasút 135. Eszaki-nyugati vasút 474.50. Bécsi váltóór 85.15. Párisi váltóór 810.66.

Unio bank —. Alpesi bányarészvény 210.—. Az irányzat bányádt. Frankfurt, augusztus 1. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Artoiyamok január. Ets forgalom Osztrák hitelsorsjegy 197.50. Német bank —. Discontó 169.80. Berlini kereskedelmi bank 130.25. Gelsenkircheni —. Harpeni 148.75. Laura-kohó 175.80. Olasz járdék —. Páris, augusztus 1. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasút —. 4 1/10-os osztrák aranyjárdék 101.75. Osztrák Länderbank —. 3 1/10-os francia járdék 101.27. Ottomanbank 531.—. 3 1/10-os francia járdék 101.55. Alpesi bányarészvény —. Déli vasút —. 4 1/10-os magyar aranyjárdék 101.15. Párisi bankrészvény 1052.—. Olasz járdék 98.66. Francia törleszt. járdék 99.85. Osztrák földhitelintézeti részvény —. Török dohányrészvény 316.—. Az irányzat tartott.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Augusztus 1. A sertésüzlet irányzata csendes. A) Hízott sertések ára: I. A Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kilogramm felüli sulyban) 80-82 fillérig. Öreg közep (páronként 300-340 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. Fiatal nehéz (páronként 320 kilogramm felüli sulyban) 87-88 — fillérig. Fiatal közep (páronként 251-320 kilogramm terjedő sulyban) 86-88 — fillérig. Fiatal könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő sulyban) 86-87 fillérig. — II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogramm felüli sulyban) — fillérig. Közep (páronként 240-280 kilogramm sulyban) — fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. — III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogramm felüli sulyban) — fillérig. Közep (páronként 250-320 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. — IV. Romániai eredeti (Stachl). Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. — V. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 kilogramm felüli sulyban) 87-88 fillérig. Közep (páronként 240-260 kilogramm terjedő sulyban) 86-87 fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő sulyban) 86-88 fillérig.

Sertésüzlet szám 1901. július 30. napján volt készlet 47.369 darab. — 1901. július 31. napján leihajtott 215 darab. 1901. július 31. napján elszállított 447 darab. 1901. augusztus 1. napjára maradt készletben 47.137 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Augusztus 1. — Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Kalandia Bertalan okleveles tanítót a fekete-lehotai állami elemi népiskolához, Rosner Rezső okleveles tanítót a szent-andrási állami elemi népiskolához rendelt tanítónak; a dohányjövőképzési központi igazgatóság főnöke Miltek Gyula nyugalmazott és es. és kir. huzárhadnagyot dohányjövőképzési segédüzlet; az aradi pénzügyigazgatóság Balázs Pjter István aradi díjtalan vámyakornokjövőképzési ügyosztály díjtalan vámyakornokká; a temesvári törvényesség hivokáirai Ferecut a csákovai járásbírószághoz III. osztályú hivokaiszolgálat kinevezte.

Kivétel. Az igazságügyminiszter ifj. Bemczky Kálmán, az aradi ügyészséghez beosztott bírósági aljegyzőt az aradi ügyészség kerületbe ügyészségi megbízottal, Buzás Pál marosilyi járásbírósi aljegyzőt pedig az ugyanottani járásbírósi aljegyzői mellett alkalmazott ügyészségi megbízottak állandó helyettesül rendelte ki.

Áthelyezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Mártonffy Géza és Vajdáné Simon Irma upesi állami elemi iskolai tanító, illetve tanítónőt kölcsonoson áthelyezte.

Németmagyarosítások. A belügyminiszter megengedte, hogy Grünstein Miksa budapesti lakos vezetéknevét Gergelyre, kiskoru Rujev Bálint temesvári lakos vezetéknevét Petőre, Butku Lajos botrágyi lakos vezetéknevét Csákányra, kiskoru Schönfeld Rezső budapesti lakos vezetéknevét Simonyira, Gross József budapesti lakos vezetéknevét Szalaira, Moosiu Gergey és Részányné állomásozó cserdőr vezetéknevét Jencsre, kiskoru Fleischhacker Róbert, Bernát és Pál fiumei lakosok vezetéknevét Fesztőre, Treu Sámuel Lipót budapesti lakos és kiskoru Julianna leánya vezetéknevét Fodorra, kiskoru Słowak Sándor és Béla budapesti lakosok vezetéknevét Somlóra, Murár M. hály seimecbányai lakos Murányira, kiskoru Manheim Károly veszprémi lakos Majorra, kiskoru Kuli Árpád és Kuli Sándor beeszeli lakosok Keményre, Zamba György budapesti lakos saját, valamint kiskoru Ila József Zemplenyire, kiskoru Hartmann Betti nagyváradi lakos Homonnára, kiskoru Spitzer Vilmos budapesti lakos vezetéknevét Lászlóra, kiskoru Singer Nándor székesfehérvári lakos vezetéknevét Szatmárra átváltoztathassák.

Feljegyzések. A budapesti posta- és táviratigazgatóság millenniumi ösztöndíjakat két helye augusztus 15-ig; — a

szenczi járásbírószághoz végrehajtott állás két hét alatt; — a segesvári posta- és táviratigazgatóság postaszállító állás augusztus 24-ig; — a munkácsi járásbírószághoz telekönnyvi díjokt állás két hét alatt; — a brassói törvényesszéknel aljegyzői állás két hét alatt; — a szegedi pénzügyigazgatósághoz pénzügyi szemlést állás két hét alatt; — a tokaji járásbírószághoz III. osztályú hivataloszlógi állás két hét alatt; — a belvárosi adóhivatalnál adótsziti állás két hét alatt; — a ráckevői adóhivatalnál adótsziti állás két hét alatt.

Napirend.

Naplór. Péntek, augusztus 2. — Római katolikus: Lig. Alfonz p. — Protestáns: Gusztáv. — Görög-orosz: (Julus 20.) Illés pr. — Zsidó: Ab. 17. — Nap két: 4 óra 23 percek. — Nyugszik 7 óra 15 percek. — Hold két: délután 7 óra 56 percek. — Nyugszik: reggel 6 óra 44 percek. A kereskedelmi miniszter nem fogad. Bucsua a Ferencendőköl. Nemzeti Múzeum. Régisgtár nyitva van délelőtt 9 órától délután 1 óráig. Többi terei 1 korona belépődij mellett tekinthetők meg. Nemzeti Szalon d. e. 9 órától este 7 óráig. Belépődij 50 fillér. Országos képtár az Akadémiában. Nyitva délelőtt 9 órától 1-ig. Iparművészeti múzeum zárva. Technológiai Iparmúzeum. Nyitva délelőtt 9-1-ig. Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-út 72.) nyitva délelőtt 9-1 óráig. A földtani intézet múzeuma zárva. Az Akademia Goethe-szobája nyitva d. e. 10-12-ig. Múzeumi könyvtár zárva. Akadémiai könyvtár zárva. Egyetem könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig. Állatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődij 60 fillér. Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szakkönyvtár és keleti mintatár: V. terület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák délelőtt 9-től délután 2 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelemterületi gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzlethezesség árusításokat is eszközöl) a városi ipar-csarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. A külföldi kirendeltségek központi bizet-vezetősége (Magyar kereskedelmi részvényársaság) V., Váci-körút 32. szám alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. — Budapest, augusztus 1. Közép-Európa felett és a Fekete-tenger környékén egyegy depresszió fejlődik és a légnomus északnyugatról is süllyed. A nyugati maximum gyengült és valamely délebbre húzódtott vissza. A légnomus helyzetet a változásai dacára az európai időjárásban eddig változás nem állott be. Kildítás: Déli szelekkéi borulás, zivatarok képződése és később némi lehűlés variátó.

Vizállás.

Table with columns for location (Inn, Duna, etc.), date (Aug. Jul.), and water level (m. e.).

Advertisement for Dr. Garai Antal, featuring a portrait and text about his medical practice and books.

Advertisement for TITKOS BETEGSÉGEKET (Secret Diseases) by Dr. Garai Antal, listing various ailments and treatments.

Advertisement for Titkos betegségek (Secret Diseases) by Dr. Fabinyi J., a specialist in various ailments.

